

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

Viešosios teisės katedra

V kurso viešųjų finansų ir mokesčių
teisės šakos studentės
Agotos Rinkevičiūtės

Magistro darbas

Holdingo apmokestinimas pelno mokesčiu

Vadovas: Lekt. dr. Martynas Endrijaitis

Recenzentas: Lekt dr. Jonas Saladžius

Vilnius
2019

TURINYS

ĮVADAS	3
1. HOLDINGO APMOKESTINIMO REIKŠMĖ	5
1.1. Holdingo samprata	5
1.1.1. Holdingo požymiai.....	6
1.1.2. Holdingo rūšys	9
1.1.3. Holdingų apmokestinimo bendras apibūdinimas.....	12
1.2. Pelno mokestis Lietuvoje	14
2. DIVIDENDŲ APMOKESTINIMAS	18
2.1. Bendra apmokestinimo tvarka.....	18
2.2. Dividendų apmokestinimas pagal DAIS	22
2.3. Probleminiai holdingų apmokestinimo aspektai pagal ESTT praktiką.....	25
2.4. Dividendų apmokestinimo išimtys.....	30
2.4.1. Antivengiminė taisyklė kovai su pelno mokesčio vengimu	30
2.4.2. Hibridinių darinių neutralizavimas ir bendrosios antivengiminės taisyklės taikymas ³⁴	
2.5. Palūkanų apmokestinimas pelno mokesčiu.....	42
3. UŽSIENIO VALSTYBIŲ PRAKTIKA DĖL PELNO APMOKESTINIMO	46
3.1. Estijos valstybės praktika apmokestinant holdingus.....	46
3.2. Latvijos valstybės praktika holdingų apmokestinime	52
IŠVADOS	55
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	57
SANTRAUKA	62
SUMMARY	63

IVADAS

Esminis holdingo mokamas mokestis yra pelno mokestis nuo paskirstytojo kapitalo, kurio apskaičiavimas ir mokėjimas išsamiai sureguliuotas tarptautiniu mastu pagal Europos sąjungos direktyvą Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms bei vėlesnius direktyvos pakeitimus.

Darbo tikslas. Magistro darbu siekiama išanalizuoti holdingo bendrovės apmokestinimą pelno mokesčiu paskirstytojo pelno atžvilgiu, tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu, palyginti Baltijos valstybių holdingo apmokestinimo praktiką.

Darbo uždaviniai. Nustatyti šie pagrindiniai uždaviniai:

- 1) atskleisti holdingo esminius požymius;
- 2) išnagrinėti dividendų apmokestinimo ypatumus nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu;
- 3) paanalizuoti probleminius holdingo apmokestinimo aspektus;
- 4) palyginti Baltijos valstybių pelno mokesčio apmokestinimo praktiką holdingo veiklos palankumo atžvilgiu;

Pirmoje darbo dalyje yra aiškinama holdingo samprata, jo rūšys, požymiai. Pateikiama aktuali apmokestinimo pelno mokesčiu sistema, numatomas pelno mokesčio apmokestinimo objektas, tarifas, bazė.

Antroje dalyje yra analizuojama bendra dividendų apmokestinimo tvarka Lietuvoje, dividendų, išmokamų ir gaunamų iš užsienio subjektų apmokestinimas ir atleidimas nuo mokesčio. Analizuojamos probleminės apmokestinimo situacijos bei išaiškinimai pagal ESTT praktiką. Atskleidžiamos kovos su mokesčių piktnaudžiavimu priemonės, hibridinių darinių atpažinimo ir neutralizavimo ypatumai.

Trečiojoje dalyje sulyginamas holdingams taikomas mokestinis reguliavimas Baltijos šalyse, atskleidžiami reguliavimo panašumai ir skirtumai, dividendų apmokestinimo pokyčiai nuo valstybių nepriklausomybės atkūrimo.

Darbo objektas. Magistro darbo objektas yra holdingo, kaip įmonių grupės, kuri veikia tarptautiniu lygiu, mokamas pelno mokestis.

Temos aktualumas. Darbo tema yra aktuali tiek teoriniu, tiek praktiniu lygmeniu, kadangi holdingo apmokestinimo tema moksliniu lygmeniu nebuvo plačiai analizuojama.

Darbe naudoti tyrimo metodai. Magistro darbe yra naudojamas loginis metodas, nes darbas grindžiamas nuoseklumu, tinkamais reiškiniais, kategorijomis, sąvokų ryšiais, kurių

pagrindu pateikiamos išvados analizuojamiems klausimams apibendrinti. Darbe panaudotas aprašomasis metodas yra aktualus siekiant aprašyti ir įvertinti iškilusius probleminius klausimus. Taip pat taikomas lingvistinis metodas, kuris reikalingas gramatiškai nagrinėjant darbe pateiktas sąvokas. Kitas rašto darbe pritaikytas metodas – tai sisteminis metodas, kadangi nagrinėjant ir siekiant atskleisti darbo temą, turinį ir esmę, buvo naudojama tam tikra sistema. Sisteminis metodas skatina sisteminį požiūrį į tyrimo objektą ir padeda jį išanalizuoti platesniame kontekste. Darbe taip pat buvo naudojamas dokumentų analizės metodas, kadangi buvo renkami duomenys iš priimtų įstatymų, monografijų bei įvairių elektroninių dokumentų.

Darbo originalumas. Atsižvelgiant į tai, jog apmokestinimo taisyklės gana greitai kinta dėl valstybių ekonominės raidos, priimamų naujų tarptautinių teisės aktų, pagal Europos sąjungoje vyraujančią teisinį reguliavimą, nagrinėti įmonių grupės apmokestinimą pelno mokesčiu nuo išmokamų dividendų yra aktualu.

Svarbiausi naudoti šaltiniai. Šiame darbe vyrauja šaltinių įvairovė. Pagrindiniai naudojami šaltiniai yra Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas, straipsniai, mokomoji literatūra tiek lietuvių, tiek užsienio kalba, internetiniai informacijos šaltiniai. Be išvardintos mokslinės literatūros, magistro darbe buvo plačiai remtasi tarptautiniais teisės aktais: Europos sąjungos direktyvomis, Europos komisijos rekomendacijomis ir tikslais, Europos sąjungos teisingumo teismo išaiškinamais. Magistro darbe taip pat plačiai naudojami ir elektroniniai šaltiniai užsienio kalbomis.

1. HOLDINGO APMOKESTINIMO REIKŠMĖ

1.1. Holdingo samprata

Holdingas suprantamas kaip įmonė, valdanti kitas įmones. Žodis holdingas yra kilęs iš anglų kalbos junginio – „hold it“, reiškiantis laikyti savo žinioje, valdyti. Holdingas dar vadinamas „motininė kompanija“, valdanti dukterinių bendrovių akcijų paketus. Holdingui pavaldi įmonė – „dukterinė kompanija“ yra formaliai savarankiška įmonė, tačiau jos akcijų kontrolinis paketas priklauso kitai kompanijai, kuri dažnai yra vienintelis akcininkas ir praktiškai nulemia dukterinės kompanijos pagrindines veiklos kryptis.¹ Įmonės, kurių akcijų paketai priklausomi nuo holdingo, gali būti vadinamos dukterinėmis įmonėmis, kuomet holdingui priklauso daugiau nei 50 proc. akcijų, arba asocijuotomis įmonėmis, kuomet holdingui priklauso daugiau nei 20 proc., tačiau mažiau nei 50 proc. akcijų, bei susijusiomis įmonėmis, kuomet holdingui priklauso mažiau nei 20 proc. akcijų. Taigi, dukterine įmone yra laikoma bendrovė, kuriai gali būti daromas tiesioginis ar netiesioginis lemiamas poveikis.

Holdingas dar gali būti vadinamas patronuojančiąja įmone. Patronuojančioji įmonė – įmonė, kuri turi kitos įmonės įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį, suteikiančią teisę kontroliuoti įmonės veiklą, o patronuojamoji įmonė – įmonė, kurioje kitas asmuo turi įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį, suteikiančią teisę kontroliuoti įmonės veiklą.²

Kai kuriuose šaltiniuose holdingas apibūdinamas kaip kontroliuojančioji įmonė, o holdingui pavaldi įmonė vadinama globojama įmone. Iš esmės holdingo terminas siejamas su holdingo paskirtimi „laikyti“ ir „kontroliuoti“ savo investicijas.

Praktikoje dažnai galime pastebėti sąvokas *holdingas* ir *holdingo kompanija*. Iš pirmo žvilgsnio šios sąvokos atrodytų analogiškos, tačiau jos iš esmės skiriasi. Remiantis ekonomikos žodyne³ pateikta sąvoka, holdingas yra tokia bendrovė, kuri turi kitos bendrovės akcijų ir jas kontroliuoja. Pagal šį išaiškinimą labiau linkstama prie to, kad holdingą sudaro kontroliuojančios ir kontroliuojamos įmonių grupė. Holdingo kompanija yra suprantama kiek siauriau - tai valdančios, motininės, patronuojančios, kontroliuojančios bendrovės sinonimas. Tačiau, praktikoje holdingas suprantamas kaip

¹ UMBRASAS, A. Motininė įmonė ir dukterinė įmonė: nuo žodynų iki teisės aktų. *Terminologija*. Lietuvių kalbos institutas, 2014, p. 97

² *Ibid.* p. 98.

³ M. LAKEHA. Dictionnaire d'économie contemporaine et des principaux faits politiques et sociaux. 3 édition. *Vuibert*. Paris. 2002. p. 56.

visa įmonių grupė – valdantysis ir valdomieji subjektai. Taigi, galime pastebėti, jog holdingo sąvoka yra platesnė, apimanti tiek valdančiąją motininę įmonę, tiek dukterines įmones, tiek visą tarpusavyje susijusių įmonių grupę. Kita vertus, žodis „holdingas“ vienu atveju gali reikšti vadovaujančią įmonę, o kitu atveju jis suprantamas kaip visa įmonių grupė. Atitinkamai, galime daryti išvadą, jog holdingas plačiaja prasme reiškia susijusių įmonių grupę, o siaurąja prasme vadovaujančią įmonę, savo žinioje turinčią kitų įmonių kontrolinius ir nekontrolinius akcijų paketus. Nagrinėjamu atveju, holdingas analizuotinas kaip visa motininės ir dukterinės įmonių grupė.

Apibendrinus holdingo sąvoką, galime teigti, jog holdingas yra įmonė įsteigta su tikslu per kontrolinius, ar nebūtinai, akcijų paketus kontroliuoti ir valdyti kitas įmones. Holdingo bendrovės sinonimų gali būti daug – kontroliuojančioji, patronuojamoji, valančioji, motininė bendrovė, tačiau nagrinėjamu aspektu holdingas yra suprantamas kaip motininės ir dukterinės įmonių grupė, kurios pagrindinis požymis yra vienos įmonės valdymo teisių turėjimas.

1.1.1. Holdingo požymiai

Apskritai, holdingo atsiradimas yra siejamas su verslo vystymusi. Verslo organizacijų integracijos poreikis atsiranda dėl to, kad net gerai veikiant teisės ir teisėsaugos sistemos, paprastų ekonominių verslo dalyvių ryšių nebepakanka, kai reikia spręsti sudėtingus verslo strateginio planavimo, plėtros uždavinius.⁴ Palengvinti šiai situacijai, yra patogu įsteigti valdančiąją įmonę, kuri padėtų koordinuoti veiklos apimtis. Taigi, siekiant sutelkti juridinių asmenų intelektualinius, materialinius ir finansinius išteklius sudėtingiems verslo plėtros uždaviniams spręsti, yra kuriama holdingo bendrovė.

Nagrinėjant holdingo sampratą, svarbu yra suprasti kokios yra kontroliuojančiosios ir kontroliuojamos bendrovės, kodėl jos atlieka tokį gyvybiškai svarbų vaidmenį šiuolaikinėje ekonomikoje bei išsiaiškinti pagrindinius šių bendrovių požymius, privalumus bei trūkumus. Pagrindinis holdingo bruožas yra kitų įmonių akcijų valdymas. Akcijų turėjimas holdingui suteikia svarbią teisę gauti dividendus ir dalyvauti pavaldžių bendrovių valdyme. Holdingo bendrovė yra ribotos atsakomybės bendrovė, kuriai priklauso pakankamai balsų kitoje bendrovėje, kad ji galėtų kontroliuoti šios bendrovės politiką ir prižiūrėti jos valdymo sprendimus. Dalyvavimas įmonių valdyme suprantamas

⁴ ABIŠALA, A., KVEDERAVIČIUS J. Verslo sujungimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. 2000, Nr. ISSN 1393-1142, p. 8.

kaip teisės į kitų įmonių kapitalą, turėjimas, sukuriant ilgalaikį ryšį su šiomis įmonėmis, prisidedant prie bendrovės veiklos. Laikoma, kad turint daugiau nei pusę kitos įmonės akcijų skaičiaus procentine išraiška, toks dalyvavimas įmonės veikloje yra galimas. Holdingas gali turėti ir visiškai priklausomų nuo jo įmonių, kuomet turi 100 proc. patronuojamos įmonės balsavimo teisinių ir priešingai, dalinai priklausomų įmonių, kuomet turi mažiau nei 50 proc. patronuojamos įmonės balsavimo teisių.

Nors holdingo bendrovė valdo jai pavaldžių įmonių turtą, ji dažniausiai aktyviai nedalyvauja vykdant kasdienę įmonės veiklą, o tik veikia kaip priežiūros mechanizmas. Holdingo bendrovės savo kontroliuojamas kompanijas remia nuosavais ištekliais, didindamos šių įmonių įstatinį kapitalą ar teikdamos paskolas. Kontroliuojanti bendrovė gali padėti kontroliuojamoms įmonėms gauti paskolą su mažesnėmis palūkanų normomis ar refinansuoti įsiskolinimą, taip užtikrindama kontroliuojamos įmonės finansinį stabilumą.

Holdingo bendrovės veikla dažniausiai pasireiškia kontroliuojamų įmonių turto valdymu. Šis turtas gali būti akcijos ribotos civilinės atsakomybės bendrovėse, obligacijose, nekilnojamasis turtas, intelektinė nuosavybė, prekių ženklai, patentai, autorių teisėse ir visa kita, kas turi komercinę vertę.

Teikiant finansinę atskaitomybę, holdingo bendrovė į savo finansines ataskaitas turi įtraukti ir kontroliuojamų įmonių turtą, tačiau ji yra apsaugota nuo kontroliuojamos įmonės patiriamų nuostolių. Holdingo bendrovės vienas iš požymių yra tas, jog ji naudojasi apsauga nuo nuostolių, kai dukterinė bendrovė bankrutuoja, nes kreditoriai negali nukreipti savo reikalavimų į holdingo bendrovę, kaip atskirą juridinį asmenį.⁵ Pavyzdžiui, Lietuvoje, holdingui esant ribotos civilinės atsakomybės juridiniam asmeniui, Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 2.50 str. 2 d. yra numatyta, kad juridinis asmuo neatsako pagal juridinio asmens dalyvio prievoles, o pastarasis neatsako pagal juridinio asmens prievoles.⁶ Tokiu atveju, holdingo bendrovė gali patirti kapitalo nuostolį negaudama pelno, tačiau ji neturi prievolės atsakyti už kontroliuojamos įmonės įsiskolinimus. Siekdama apsaugoti savo turtą, patronuojanti įmonė gali struktūrizuoti savo veiklą, pavyzdžiui, kiekvienai verslo linijai įsteigti dukterines įmones. Tarkime, viena dukterinė įmonė gali valdyti patronuojančios įmonės prekės ženklą, o kita gali turėti nekilnojamąjį turtą, įrangą, trečia gali valdyti turimas franšizes. Ši praktika padeda apriboti kontroliuojančiosios bendrovės ir kontroliuojamų įmonių finansinę ir teisinę atsakomybę ar sumažinti bendrą įmonės mokestinę prievolę.

⁵ BLOOMENTHAL, A. Holding company. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.investopedia.com/terms/h/holdingcompany.asp>>.

⁶ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

Praktikoje galime įžvelgti dar vieną holdingo bendrovės privalumą, nes toks įmonės veiklos modelis leidžia asmenims apsaugoti savo asmeninį turtą. Kadangi kontroliuojamų įmonių akcininkas būna holdingas, kuris tuo pačiu yra ir ribotos atsakomybės juridinis asmuo, fizinių asmenų turtas šiuo atveju yra apsaugotas nuo skolinių įsipareigojimų, juridinio asmens kreditorių finansinių reikalavimų patenkinimo, žalos atlyginimo prievolių, ieškinių, išieškojimų bei kitų rizikų.

Iš esmės galima teigti, jog holdingas daugiausiai teikia kapitalą ir darbo jėgą kontroliuojamoms įmonėms. Kaip minėta, kontroliuojančiosios bendrovės įsteigimas gali suteikti daug naudos ir lankstumo valdant ir finansuojant verslą. Verslo santykiai pasiekia didesnę turto apsaugą, išmokstama efektyviai valdyti verslo ir finansinę riziką, taip pat padidinti mokesčių planavimo strategijas.⁷ Be to, kas išvardijama, holdingo bendrovė atlieka tam tikras funkcijas, kurios yra neatsiejamos nuo holdingo paskirties ir verslo optimizavimo:⁸

- 1) Jungiamoji funkcija. Jungiamosios holdingo funkcijos ypatybė yra ta, jog holdingo, kaip jungiamojo darinio dėka tampa aiškesnė įmonių valdymo struktūra, kuomet yra sukuriama hierarchija ir holdingas yra šios įmonių grupės hierarchijos viršuje.
- 2) Verslo rizikos išskaidymo funkcija. Apribojant verslo riziką gali būti įsteigta keletas holdingo bendrovių, diferencijuojant jas pagal veiklos rizikingumą, kuomet viena bendrovė prisiims didesnę riziką. Taip pat, įmonės veikla gali būti išskaidoma steigiant keletą bendrovių bei tokiu būdu paskirstant nuostolių ir verslo žlugimo riziką. Kitas aspektas, dėl nuostolių paskirstymo yra tas, jog įstatyme numatyta galimybė perkelti nuostolius tarp įmonių grupių, tačiau bendrovės turi atitikti griežtus kriterijus: holdingo bendrovė turi valdyti ne mažiau kaip 2/3 kontroliuojamos įmonės akcijų dalies ne trumpiau nei 2 m., abi bendrovės turi būti Europos sąjungos rezidentės mokesčių tikslais, bendrovės negali turėti mokestinės nepriemokos, vienetui negali būti taikomas mokestinės pelno mokesčio lengvatos nemokant pelno mokesčio ar atleidžiant nuo jo mokėjimo. Jei mokestinius nuostolius norima perkelti užsienio bendrovei, kuri yra Europos sąjungos rezidentė, negalima perkelti nuostolių į ateinančius mokestinius metus.⁹

⁷ GASS, M. What you should consider when setting up a Holding Company 2019. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://flagtheory.com/holding-company/>>.

⁸ Asociacija "Investors' Forum" [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://investorsforum.lt/wp-content/uploads/2017/07/2017-06-30-IF-ra%c5%a1tas-VMI-d%c4%97I-holdingo-bendrovi%c5%b3.pdf>>.

⁹ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

- 3) Teisinės rizikos išskaidymo funkcija. Apsaugant pagrindinę bendrovę nuo jos akcijų piktybiško perėmimo, pagrindinės bendrovės akcijų valdymui gali būti steigiama keletas holdingų. Šiuo atveju, yra suteikiama pagrindinės bendrovės apsauga nuo paralyžiavimo teisiniais veiksmais, kadangi ji yra išskaidoma į keletą savarankiškai veikiančių, atitinkamai, bet kokios teisinės sankcijos tampa sudėtingesnės.
- 4) Teisinės apsaugos funkcija. Holdingo bendrovės steigiamos užsienyje pasirenkant jurisdikciją, kuri optimaliausiai gali užsitikrinti skirtingose valstybėse esančių investicijų apsaugą pagal dvišales tarpvalstybines sutartis.
- 5) Finansinių resursų perskirstymo funkcija. Holdingas gali būti steigiamas pasirenkant valstybę, kurioje mokesčių teisinis reguliavimas yra palankesnis. Atkreiptinas dėmesys, jog šis holdingo požymis yra gana kritikuojamas, nes tuo tikslu yra kuriamos antivengiminės mokesčių normos, kurios bus nagrinėjamos šiame magistro darbe. Vienu aspektu, šis holdingo požymis turi būti griežtai kontroliuojamas dėl sąžiningo mokesčių mokėtojų konkurencijos, tačiau, kita vertus, turi būti įvertinama kapitalo judėjimo laisvė. Taip pat, holdingo bendrovė teikia finansines garantijas kontroliuojamoms įmonėms ir pati gali tokias garantijas gauti.
- 6) Pasirengimo verslo pardavimui funkcija. Holdingo, kaip įmonių grupės pardavimas ar perleidimas yra supaprastintas. Įsigijus holdingo bendrovės akcijas, pirkėjas perima visos verslo grupės kontrolę. Tai labai palengvina bendrovių pardavimą, kadangi perleidžiant holdingo akcijas yra perleidžiama visa įmonių grupė.
- 7) Akcininkų interesų apsaugos funkcija. Mažumos akcininkai, fiziniai asmenys, gali rinktis savo investicijas valdyti per asmenines holdingo bendroves tam, kad apsaugotų savo asmeninius interesus, turtą ir t.t. Įsteigus holdingo bendrovę pasiekiamas lankstumas kaupti lėšas (gautus dividendus) ir jas toliau investuoti plėtojant verslą, neprisiimant fiziniam asmeniui jokių verslo rizikos pasekmių, taigi, taip pasireiškia akcininkų interesų apsaugos funkcija.

Atitinkamai, holdingo bendrovės kūrimas padeda ne tik įgyvendinti verslo optimizavimą, tačiau turi ir nemažai privalumų, kurie atsiskleidžia peržvelgus jos ypatybes ir požymius.

1.1.2. Holdingo rūšys

Holdingas gali būti dvejų tipų – portfelinis holdingas bei paprastasis holdingas. Portfelinio tipo holdingas yra tokia bendrovė, kurios vienintelė veikla yra akcijų valdymas. Šie

holdingai yra pasyviojo pobūdžio ir užsiima vien tik investicijų valdymu arba tarpininkavimu investuojant, veikdami kaip finansinių investicijų bendrovės, investuojant į aktyvų akcijų pirkimą ir pardavimą. Paprastojo holdingo veikla yra platesnė, nukreipta į kontroliuojamojo akcijų paketo laikymą, investuojant su tikslu valdyti ir išlaikyti bendrovę savo sudėtyje, didesnė koncentracija į bendrovių valdymą ir pelno gavimą būtent iš tokios veiklos.¹⁰ Nors holdingas ir turi portfelinio tipo kapitalą, jo veikla vis tiek yra nukreipiama labiau siekiant išlaikyti kontroliuojamų įmonių stabilumą.

Europos sąjungos teisės aktuose yra išskiriama holdingo klasifikacija. Holdingas gali būti grynasis, kai centralizuojamas tik turto valdymas, ir mišrusis, kai centralizuojamas tam tikrų veiklų (pvz.: marketingo, finansų valdymo, personalo valdymo ir pan.) valdymas. Pastaruoju atveju dukterinės bendrovės vykdo tiktai gamybines veiklas.¹¹

Europos Tarybos direktyvoje Nr. 78/660/EEB dėl tam tikrų bendrovių finansinės atskaitomybės, grynais holdingas apibrėžtas kaip holdingas, kurio veiklos kryptis yra įsigyti kitų bendrovių akcijas, jas valdyti ir iš to gauti pelną, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nedalyvaujant tų bendrovių valdyme, nepažeidžiant jų, kaip akcininkų, teisių.¹² Grynojo holdingo vienintelis tikslas yra įsigyti akcijų kitose įmonėse, ir valdyti akcijų paketus ir paversti juos pelnu, šių bendrovių veikla yra apribota. Grynasis holdingas suprantamas kaip ribotą veiklos kompetenciją turintis subjektas, kuris užsiima tik akcijų laikymu, nedalyvaujant kitų įmonių valdyme, jis dar gali būti vadinamas turto valdymo bendrove.¹³

Mišrusis holdingas turi platesnius įgaliojimus. Jis be priskirtų kontrolės funkcijų užsiima komercine, kreditavimo ar kita veikla. Europos sąjungos Teisingumo teismas (toliau – ESTT) yra išaiškinęs, jog mišrusis holdingas – tai toks holdingas, kuris ne tik valdo jam priklausančias akcijas, bet ir suteikia valdomoms bendrovėms tokias atskiras paslaugas kaip bendrasis tiesioginis įmonių valdymas ir konsultavimas, už kurias gaunamas atitinkamas atlyginimas.¹⁴ Remiantis šiuo išaiškinimu, nustatant mišraus holdingo tipą, yra būtina, jog holdingas užsiimtų aktyvia komercine veikla, iš kurios būtų gaunamos pajamos.

Praktikoje pasitaiko nemažai atvejų, kuomet siekiant išvengti mokesčių ar juos nuslėpti, yra steigiami netikri holdingai, vadinami „apsimestiniais dariniais“. Tokius

¹⁰ ŠOPYTĖ, A. *Holdingo bendrovių apmokestinimas Europos sąjungoje*. Magistro darbas. Vilniaus universitetas, 2008, p 7.

¹¹ ABIŠALA, A., KVEDERAVIČIUS J. Verslo sujungimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. 2000, Nr. ISSN 1393-1142, p. 8.

¹² 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtoji Tarybos direktyva grindžiama Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu, dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių. 1978, OL L 222.

¹³ 2013 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prejudicinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 Tekstas svarbus EEE. OJ L 176, 27.6.2013.

¹⁴ Europos Teisingumo Teismo 2001-09-27 sprendimas byloje C-16/00, *Cibo Participations SA vs. Directeur régional des impôts*. 2001, ECR I-6663.

darinius galime pavadinti trečiąją holdingų rūšimi. Tai yra atvejai, kuomet valstybėje narėje apsimestiniai yra įsteigiamas mokesčių mokėtojas ir jam paskirstomas pelnas ar perduodamos akcijų nuosavybės teisės, tačiau jo kaip holdingo savybės neatspindi ekonominės realybės. Europos Tarybos 2015 m. sausio 27 d. direktyvoje Nr. 2015/121 nurodoma, kad apsimestiniai dariniai nebuvo įsteigti dėl svarbių finansinių komercinių priežasčių, atspindinčių ekonominę realybę, jų pagrindinis tikslas yra gauti mokestinės naudos.¹⁵ Tokių darnių pavyzdys galėtų būti atvejis, kuomet sandoris, schema, operacija, įsipareigojimas ar kitokio pobūdžio susitarimas yra apsimestinis. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMI) komentare mokesčių administratorius yra pateikęs tam tikrus kriterijus, pagal kurios yra nustatomas apsimestinis darinys:¹⁶

- 1) vieneto vadovai ar valdymo organai neturi tinkamos kvalifikacijos eiti tokias pareigas;
- 2) vienetė nėra darbuotojų arba jų yra per mažai deklaruojamai veiklai vykdyti ar jie neturi tinkamų įgaliojimų sutartoms funkcijoms atlikti;
- 3) vieneto darbuotojų patirtis, kompetencijos, darbo funkcijų vykdymui skiriamas laikas neatitinka vieneto veiklos pobūdžio ir / ar minimalių reikalavimų;
- 4) svarbiausi vieneto sprendimai nėra priimami to vieneto vadovų ar valdymo organų;
- 5) vieneto valdybos narių susirinkimai vyksta ne įsisteigimo (įregistravimo) valstybėje;
- 6) vienetas nevykdo realios aktyvios veiklos (pvz., nėra produkcijos);
- 7) vieneto pajamos yra tik pasyvios veiklos pajamos;
- 8) įsisteigimo valstybėje nėra faktinio vieneto būvimo (nėra patalpų, įrangos ir pan.), jei jos reikalingos veiklos vykdymui;
- 9) vienetas neturi banko sąskaitos jurisdikcijoje, kurioje yra įregistruotas;
- 10) vieneto veikimo laikas trumpas arba jis įsteigiamas prieš pat dividendų mokėjimą;

PMI komentare yra akcentuojama, jog nors apsimestinis darinys yra nustatomas remiantis nurodomais požymiais, tačiau vien tik šių požymių viseto egzistavimas nėra pakankamas nustatyti apsimestinio darinio faktą, nes turi būti remtasi visais susijusiais faktais ir aplinkybėmis. Remiantis išvardijamais kriterijais bei atsižvelgus į visas faktinės

¹⁵ 2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva Nr. 2015/121/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2015, OL L 21/1 2015 1 28.

¹⁶ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

aplinkybes, kurios sudaro esminį mokesčių piktnaudžiavimo tikslą, identifikuojamas apsimestinis holdingas.

1.1.3. Holdingų apmokestinimo bendras apibūdinimas

Lietuva yra didžiausia iš Baltijos valstybių, todėl pritraukia daug užsienio investuotojų, besidominčių įmonių steigimu Lietuvoje. Viena iš sėkmingiausių plačiai išvystyto verslo struktūrų yra kontroliuojančioji bendrovė, kuri sutelkia ir valdo kitų įmonių turtą, suteikia galimybes tarptautiniam augimui. Tai pasireiškia tarptautini mastu veikiančių įmonių galimybėmis įsteigti dukterines bendroves įvairiose pasaulio šalyse, patenkant į skirtingų valstybių rinkas. Viena iš pagrindinių holdingo bendrovių kūrimo priežasčių yra šių struktūrų siūlomos mokesčių lengvatos. Suprantama, jog verslo tikslas yra pelnas. Siekiant uždirbti pelną, įmonės stengiasi sumažinti savo išlaidas, o mokesčiai yra viena iš šių išlaidų (sąnaudų) plačiąja prasme. Todėl mokesčių planavimas, kitaip tariant, noras pasinaudoti visomis mokesčių lengvatomis, siekiant užtikrinti, kad nebūtų dvigubo apmokestinimo ir kitų rizikų, yra pagrindinė priežastis, dėl kurios užsienio verslo subjektai steigia holdingus Lietuvoje.

Pagal Europos sąjungos valstybėse narėse vyraujantį reglamentavimą, dividendų apmokestinimas turėtų būti suvienodintas ir kitos Europos sąjungos valstybės narės pasirinkimas įsteigti joje holdingo bendrovę neturėtų sukelti mokesčių pasekmių holdingo mokamiems ar gaunamiems dividendams, tačiau renkantis veikti per holdingo bendroves svarbus yra ne tik pats sprendimas veikti per holdingo įmonę, bet ir holdingo jurisdikcijos pasirinkimas.¹⁷ Pastarajam be paminėtų priežasčių (tarpinių dividendų skirstymo reglamentavimas, dvišalių tarpvalstybinių sutarčių dėl investicijų skatinimo ir jų abipusės apsaugos tinklas) yra svarbios įvairios aplinkybės:¹⁸

- a) Šalies reputacija;
- b) Teisinis reguliavimas įmonių grupės /holdingo bendrovės veiklos srityje;
- c) Teisinis įmonių reguliavimas apskaitos, finansų srityje (pvz. galimybė lanksčiai mokėti tarpinius dividendus);
- d) Įstatyminės bazės (įskaitant mokesčių) stabilumas / patikimumas;
- e) Įsteigimo laikas ir kaštai;

¹⁷ Asociacija "Investors' Forum" [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://investorsforum.lt/wp-content/uploads/2017/07/2017-06-30-IF-ra%20tas-VMI-d%20971-holdingo-bendrovi%20b3.pdf>>.

¹⁸ *Ibid.*

- f) Išlaidų kaštai;
- g) Laiko juosta;
- h) Grupės įmonių egzistavimas konkrečioje jurisdikcijoje;
- j). Kompetentingos darbo jėgos prieinamumas;
- k) Rinkos prieinamumas / pasiekiamumas;
- l) Viešoji / verslui svarbi infrastruktūra, pasiekiamumas;

Atsižvelgiant į šiuos pasirinkimo kriterijus, kaip minėta, jog ne ką mažesnę įtaką verslui darbo ir mokesčių planavimas ir mokestinė nauda įsteigus holdingo bendrovę. Kita vertus, Europos sąjungos sutarties pagrindinis tikslas yra vieninga rinka, laisvas asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimas. ESTT sprendimuose paminėtas bendrovių steigimo laisvės principas šiuo atveju yra aktualus, skatinantis tarptautinį bendradarbiavimą. ESTT yra išaiškinęs, kad būtina laisvo asmenų judėjimo sąlyga yra bendrovės pripažinimas kiekvienoje valstybėje narėje kurioje ji siekia įsikurti, o bendrovės egzistavimas yra neatskiriamas nuo jos teisinio subjektiškumo, nes bendrovė egzistuoja tik pagal nacionalinę teisę, kuri apibrėžia jos įsteigimą ir funkcionavimą.¹⁹ ESTT bendrovių steigimo praktikoje yra suformulavęs taisyklę, kad įsisteigimo laisvė taip pat apima teisę pasirinkti valstybę narę, kurioje mokestinė aplinka atitinkamai bendrovei, jos pačios požiūriu, yra geriausia. Taigi, holdingas gali būti įsteigtas bet kurioje Europos sąjungos šalyje, naudojantis palankesniu mokestiniu režimu.

Siekiant pritaikyti palankų apmokestinimą, pažymėtina, kad holdingo bendrovė gali būti apmokestinama rezidavimo valstybėje arba užsienio valstybėje bei dar yra nemažai kintamųjų, kurie gali turėti įtakos holdingo apmokestinimui, dėl ko būtent holdingo steigimas tampa patrauklus. Holdingo apmokestinimui ypač aktualus yra pelno mokestis, kuris yra pagrindinis holdingų mokamas mokestis, nekalbant apie pridėtinės vertės mokestį. Lietuvoje per pastaruosius 20 metų pelno mokesčio tarifas yra sumažėjęs nuo 29 proc. ribos, kas iš esmės stabdė užsienio subjektus plėtoti verslą esant neproporcingai dideliu mokesčiu iki palankios verslo vystymui 15 proc. ribos. Taip pat, holdingų steigimas paskatinamas taikomomis lengvatomis dukterinėms ir motininėms įmonėms. Pavyzdžiui, Lietuvoje tam tikrais atvejais pelno mokestis gali būti netaikomas dividendams, išmokamiems užsienio valstybės holdingams. Paminėtina ir labai aktuali lengvata dėl holdingo akcijų perleidimo. Pagal PMĮ 12 str. 15 p., akcijų pardavimas nėra apmokestinamas pelno mokesčiu, su sąlyga, jei akcijas perleidžiantis vienas

¹⁹ VĖGĖLĖ, I. Įmonių steigimosi teisė Europos Teisingumo teismo sprendimuose. *Jurisprudencija*. 2005, t. 72(64) p. 13.

perleidžiamas akcijas išlaikė ne trumpiau nei 2 m. be pertraukų bei valdė ne mažiau kaip 10 proc. akcijų.²⁰ Ši lengvata aktuali tuo, jog holdingas turi galimybę neapmokestinamai perleisti dukterinės įmonės akcijas kitam verslo subjektui, kuris įregistruotas Europos ekonominės erdvės valstybėje arba su ta valstybe yra sudaryta dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis. Tuo atveju, jei įsteigus dukterinę įmonę vienos valstybės jurisdikcijoje, būtų norima ją perkelti į kitą jurisdikciją ar perleisti verslą, šios galimybės yra palengvinamos. Remiantis šiais verslo našumą įtakojančiais veiksniais, paremtais palankios mokesstinės sistemos įžvalgomis, yra pasirenkama, kurioje valstybėje veiklos vykdymas yra tinkamiausias.

1.2. Pelno mokestis Lietuvoje

Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas yra konstatavęs, kad mokesčiai yra esminė valstybės finansų sistemos dalis, jie sudaro pagrindinę valstybės biudžeto pajamų dalį.²¹

Pelno mokestis yra vienas iš pagrindinių mokesčių, kuriuos moka verslo subjektas. Esminiai mokesčio elementai, kaip mokesčių santykių subjektai, jų teisės ir pareigos, mokesčio objektas, bazė, mokesčio dydžiai (tarifai), mokėjimo terminai, išimties bei lengvatos turi būti nustatomi tik įstatymu.²²

Pelno mokestį moka bet kuris Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiantis verslu užsiimantis Lietuvos ar užsienio vienetas, išskyrus biudžetines įstaigas, Lietuvos banką, valstybę ir savivaldybes, valstybės ir savivaldybių institucijas, įstaigas, tarnybas ir organizacijas, valstybės įmonę „Indėlių ir investicijų draudimas“, Europos ekonominių interesų grupę.²³

Pelno mokesčiu yra apmokestinamas uždirbtas pelnas ir gautos pajamos. Pajamos suprantamos kaip visos iš Lietuvos ir ne Lietuvos šaltinių uždirbtos ir (arba) gautos visų rūšių pajamos pinigais ir (arba) ne pinigais.²⁴ Apmokestinamos pajamos gali būti kelių rūšių. Pajamos iš nepaskirstytojo pelno, pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikos

²⁰ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

²¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. lapkričio 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų pakeitimo įstatymo 6 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 96-3042.

²² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 181-6708.

²³ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

²⁴ *Ibid.*

teritorijoje, pajamos, kurių šaltinis yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, pajamos iš žemės ūkio veiklos, transportavimo pajamos, pozityviosios pajamos ir palūkanos.

Pelno mokesčio bazė yra Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybėse uždirbtos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje ir užsienyje. Per Lietuvos vieneto nuolatinės buveinės, esančias Europos ekonominės erdvės valstybėse gautos pajamos nepriskiriamos Lietuvos vieneto mokesčio bazei, jei jos apmokestinamos pelno mokesčiu ar jam tapačiu mokesčiu tose valstybėse.²⁵ Į pajamas įskaitomos ir pozityviosios pajamos, gaunamos PMĮ 39 str. ir 39 (1) str. nustatyta tvarka. Užsienio vieneto mokesčio bazė yra užsienio vieneto per nuolatinės buveinės Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomos veiklos pajamos, per nuolatinės buveinės Lietuvos Respublikoje uždirbtos tarptautinių telekomunikacijų pajamos bei 50 proc. transportavimo, kuris prasideda Lietuvos Respublikos teritorijoje ir baigiasi užsienyje arba prasideda užsienyje ir baigiasi Lietuvos Respublikos teritorijoje, pajamų ir užsienio valstybėse uždirbtos pajamos, priskiriamos toms nuolatinėms buveinėms Lietuvos Respublikoje tuo atveju, kai tos pajamos susijusios su užsienio vieneto veikla per nuolatinės buveinės Lietuvos Respublikoje ir užsienio vieneto ne per nuolatinės buveinės Lietuvos teritorijoje gautos pajamos, kurių šaltinis yra Lietuvos Respublikoje su tam tikromis išimtimis.²⁶

Standartinis pelno mokesčio tarifas yra 15 proc. nuo gaunamų pajamų, tačiau gali būti taikomos lengvatoms, pavyzdžiui, mažoms įmonėms. PMĮ 5 str. 2 d. numatyta galimybė mažoms įmonėms, kuriose darbuotojų skaičius neviršija 10 asmenų, o metinės pajamos neviršija 300000 EUR taikyti sumažintą 5 proc. mokesčio tarifą. Kiti lengvatiniai tarifai - užsienio vienetų pajamoms, kurių šaltinis yra Lietuvoje ir kurios gautos ne per jų nuolatinės buveinės, tam tikrais atvejais gali būti taikomas 10 proc. mokesčio tarifas, arba kitu atveju, naujai įsteigtiems juridiniams asmenims, kurių veikla nėra pakankamai išsiplėtusi, per pirmąjį mokesčių laikotarpį gali būti taikomas 0 proc. mokesčio tarifas.

Analizuojant holdingui, kaip verslo vienetui tenkančią mokesčinę naštą, nagrinėjama tema pelno mokesčio prasme turi būti būtent apie dividendus, nes pelno mokesčiu yra apmokestinamas verslo subjektų gaunamas pelnas, holdingų apmokestinimui esminės reikšmės turi jo gaunamų dividendų kaip paskirstytojo pelno apmokestinimas, kaip pagrindinis grynojo holdingo finansinis šaltinis ir aktualiausia tema nagrinėjant holdingų apmokestinimą pelno mokesčiu.

Verslo vieneto pajamos kaip dividendai yra išmokamos vieneto dalyviams skirstant įmonės pelną. Pagal PMĮ nuostatas, dividendų apmokestinimas yra sureguliuotas gana

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

nuosekliai ir griežtai reglamentuojamas įstatymu, tačiau dividendus apmokestinus pelno mokesčiu, praktikoje iškyla nemažai mokesčio taikymo problemų. Visų pirma, pajamų mokesčiai taikomi tiek bendrovei, tiek jos akcininkui (holdingui), o tai gali sukelti dvigubą apmokestinimą, nepaisant to, jog įmonė ir jos akcininkas (holdingas) įkurti vienoje valstybėje. Antra, praktikoje dažnai pasitaiko atvejų, kuomet holdingas, kaip dividendus gaunanti įmonė, yra įsteigtas vienoje valstybėje, o holdingo kontroliuojamoji įmonė veiklą vykdo kitoje valstybėje. Iškyla klausimas pagal kurios valstybės teisę (dividendus gaunančios ar dividendus išmokančios valstybės) turi būti apmokestinami dividendai, į kurios valstybės biudžetą bus įskaitytas pelno mokestis ir kas privalo mokėti pelno mokestį. Taigi, dividendų apmokestinimas pelno mokesčiu turi būti ypatingai išsamiai sureguliuotas, o šis reguliavimas reikalingas siekiant išvengti Lietuvos ir užsienio vienetų diferencijavimo ir dvigubo pelno apmokestinimo dividendus išmokančios ir gaunančios įmonių atžvilgiu, kuomet pelno mokestis sumokamas po du kartus skirtingose valstybėse. Iki 2001 m. Lietuvoje sprendžiant šią problemą buvo taikoma 16 dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarčių, tačiau valstybėse, su kuriomis buvo sudarytos ir taikomos dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys, pelno mokesčio nuo išmokamų dividendų tarifas visais atvejais buvo mažesnis, todėl šios valstybės buvo suinteresuotos, kad išmokami dividendai būtų apmokestinami ne Lietuvoje galiojančiu, bet anos valstybės tarifu.²⁷ Užkertant kelią minėtam reguliavimui bei siekiant įgyvendinti laisvą kapitalo judėjimą ir įmonių steigimosi laisvę, Europos sąjungoje buvo priimta 1990 m. liepos 23 d. direktyva Nr. 90/435/EEH, vėliau pakeista 2011 m. lapkričio 30 d. direktyva Nr. 2011/96/ES, skirta sureguliuoti šiuo kontroliuojančių ir kontroliuojamų įmonių apmokestinimo santykius. Direktyva yra viena svarbesnių Europos sąjungos politikos priemonių pelno apmokestinimo srityje, siekianti dvigubo apmokestinimo panaikinimo bei vidaus rinkos kliūčių pašalinimo, užtikrinant tarp valstybių narių įmonių gaunamų dividendų nediskriminacinį apmokestinimą.²⁸ Šiai dienai holdingų gaunamų dividendų apmokestinimas susiduria su sunkumais, tai yra plati ir daugelį mokesčių klausimų apimanti problema, sprendžiama bandant įtvirtinti ne diskriminacijos principą bei išlaikyti sąžiningą mokesstinės naštos paskirstymą. Apskritai, Europos sąjungos politika yra nukreipta siekiui sukurti bendrą Europos sąjungos valstybių narių mokesčių sistemą. Kaip minėta, direktyva dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms, esančioms skirtingose valstybėse narėse skirta suvienodinti pelno, paskirstyto įmonėms, esančioms skirtingose valstybėse

²⁷ STALIŪNIENĖ J, D. Dividendų apmokestinimo ir atsispindėjimo apskaitoje analizė. *Inžinerinė ekonomika*. 2001, Nr. 1 (21), p. 54.

²⁸ VAITKŪNAS M. Pelno apmokestinimas Lietuvoje ir Europos sąjungoje. Magistro darbas. 2010, Vilniaus universitetas, p. 31.

narėse, apmokestinimą ir sukurti bendrą Europos sąjungos rinką.²⁹ Pasak ekonomisto R. Stačioko, viena iš vieningos mokesčių sistemos garantijų patronuojančioms įmonėms - apsauga nuo pelno, gauto iš antrinių įmonių apmokestinimo Europos sąjungos viduje sukuriant vientisą sistemą, kuri leidžia stambioms ir daug antrinių įmonių skirtingose Europos Sąjungos šalyse turinčioms patronuojančioms įmonėms smarkiai sumažinti mokesčių sąnaudas ir geriau konkuruoti tarptautinėje rinkoje.³⁰ Atitinkamai, įmonių pelno apmokestinimas yra vienas iš smarkiai verslininkų sprendimus įtakančių veiksnių.³¹ Pelno apmokestinimas turi įtakos valstybei pritraukiant investicijas iš užsienio, kas priklauso nuo verslo vienetams tenkančios mokesstinės naštos palankumo.

Apibendrinant galima teigti, jog Europos sąjungos valstybėse yra siekiama sukurti bendrą ir vieningą mokesčių reguliavimą, kuris palengvintų kapitalo judėjimą ir skatintų tarptautinę verslo plėtrą. Vadovaujantis Europos sąjungos kompetencija mokesčių derinimo ir vienodinimo srityje Europos Tarybai suteikiami įgaliojimai priimti direktyvas, kuriomis būtų suderinti nacionaliniai įstatymai, taisyklės ir administracinės normos, darančios tiesioginį poveikį Europos sąjungos bendrajai rinkai kurti ir veikti³², o Lietuvoje matomas aiškus pelno mokesčio sistemos pokytis priartėjantis prie Europos sąjungoje taikomo reguliavimo pelno mokesčio elementų atžvilgiu. Europos sąjungos kompetencija mokesčių sistemos bendrinimo klausimais, kurią perdavė sąjungos narės yra orientuota į tarpnacionalinį kapitalo judėjimą pagal pagrindinius Europos sąjungos veiklos principus.

²⁹ STAČIOKAS, R. Lietuva ir Europos sąjunga: mokesčių harmonizavimas. *Ekonomika*. 2003, Nr. 63, p. 58.

³⁰ *Ibid.*

³¹ LEKAVIČIUS V., GALINIS A. Pelno mokesčio konvergencijos procesai Europos sąjungos valstybėse. *Ekonomika (OAS)*. 2009, Nr. 14, p. 83.

³² STAČIOKAS, R. Lietuva ir Europos sąjunga: mokesčių harmonizavimas. *Ekonomika*. 2003, Nr. 63, p. 57.

2. DIVIDENDŲ APMOKESTINIMAS

2.1. Bendra apmokestinimo tvarka

Dividendai – tai akcininkui paskirta pelno dalis, proporcinga jam nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliai vertei.³³ Dividendai yra tiesioginė pelno forma, mokama iš juridinio asmens pelno. Dividendais gali būti laikomi verslo vienetų dalyviams išmokama pelno dalis, kuri pagal jų veiklą reguliuojančius įstatymus nebus forminami kaip dividendai, tačiau pelno mokesčio prasme priskiriami prie dividendų, pavyzdžiui, mažųjų bendrijų narių gaunamas pelnas.

Dividendais plačiu aspektu gali būti laikomas ir juridinio asmens turto perleidimo sandoris. Tarkime, dividendų išmokėjimu gali būti laikomas sandoris tarp holdingo ir kontroliuojamos įmonės, kai Lietuvos vienetas perleidžia turtą ar išmoka pajamas susijusiam asmeniui. Nors formaliai šis sandoris nėra įforminamas kaip dividendų išmokėjimas, tačiau iš esmės toks sandoris tarp susijusių asmenų faktiškai bus laikomas vieneto pelno paskirstymu dėl turto vertės padidėjimo, nes pagal sandorio turinį jis apibūdinamas kaip dividendų išmokėjimas bei apmokestinamas pelno mokesčiu dividendų apmokestinimo tvarka.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme³⁴, dividendai yra laikomos net ir lėšos, gautos mažinant vieneto įstatinį kapitalą. Akcinių bendrovių įstatyme yra numatyta galimybė sumažinti įmonės įstatinį kapitalą ir akcininkams išsimokėti pinigines lėšas.³⁵ Pasinaudojus šia nuostata galima sumažinti įmonės įstatinį kapitalą iki leidžiamo dydžio ir išsimokėti laisvas lėšas tais atvejais, kai įmonė neturi nepaskirstytų sumų ir sumažinus įstatinį kapitalą netaps nemoki. PMĮ įtvirtinta, jog apmokestinama tik ta nepaskirstytojo pelno dalis, kuri sudaryta ne iš vieneto dalyvio įnašo, ir yra būtent ta dalis yra apmokestinama pagal PMĮ. Mažinant vieneto įstatinį kapitalą, laikoma, kad pirma vieneto dalyviams išmokama ta įstatinio kapitalo dalis, kuri buvo sudaryta ne iš vieneto dalyvių įnašų, o didinant įstatinį kapitalą iš vieneto lėšų.³⁶ Taigi, jei įstatinis kapitalas prieš jį sumažinant buvo padidintas iš vieneto apyvartinių lėšų ar pelno, o vėliau sumažinamas, tai laikoma, kad pirmiausia dalyviams yra išmokama ta įstatinio kapitalo dalis, kuri buvo sudaryta iš apyvartinių lėšų ar pelno bei ši dalis yra

³³ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.

³⁴ Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 73-3085.

³⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.

³⁶ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

apmokestinama. Tačiau, išmokėtos sumos, sumažinus įstatinį kapitalą, jei jis buvo sudarytas ar padidintas tik akcininkų įnašais yra neapmokestinamos, laikant, kad akcininkas atsiima investuotas lėšas. Taigi, vien tik iš akcininkų įnašų mažinama įstatinio kapitalo dalis nėra apmokestinama. Minėtas reguliavimas atrodo teisingas, nes savininkai atsiima pinigus, kuriuos kažkada įmokėjo į bendrovę, todėl pelno mokesčio mokėti nereikia. Praktikoje tai gali atrodyti kaip vienas iš būdų sumažinti ar išvengti pelno mokesčio nuo paskirstytų dividendų mokėjimo, tačiau minėtas būdas nėra labai patogus, o juo pasinaudoti išmokant akcininkams priklausanti pelną galima vieną ar keletą kartų, nes sumažinus įstatinį kapitalą iki minimalaus dydžio, vėlesnis įstatinio kapitalo didinimas reikalauja nemažai laiko bei išlaidų.

PMĮ komentare numatytos išimtys, kada vieneto dalyviams (savininkams) paskirstytasis pelnas ne visais atvejais laikomas dividendais. PMĮ 2 str. 25 d. nustatyta, kad tuo atveju, kai neribotos civilinės atsakomybės vieneto (individualios įmonės, ūkinės bendrijos) pelnas apmokestinamas pelno mokesčiu pagal šį įstatymą, šio vieneto dalyvio gautos pajamos ar jam priklausančio turto paėmimas iš vieneto nelaikomas pelno paskirstymu.³⁷ Ūkinės bendrijos nario iš bendrijos, kurios pelnas apmokestinamas pelno mokesčiu pagal šį įstatymą, veiklos gautos pajamos nėra laikomos dividendais ir nėra apmokestinamos šiame PMĮ nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai iš neribotos civilinės atsakomybės kolektyvinio investavimo subjekto, neribotos civilinės atsakomybės rizikos ir privataus kapitalo subjekto tokias pajamas gauna ar turtą taip paima užsienio vienetas, įregistruotas ar kitaip organizuotas tikslinėje teritorijoje.³⁸

Taigi, dividendai konkrečiau yra suvokiami kaip juridinio asmens akcininkams skiriama pelno dalis (ne tik piniginiai vienetai bet ir bet kokios lėšos ar turtas) bei asmens teisė gauti bendrovės, į kurią asmuo yra investavęs, pelno dalį.³⁹ Susisteminius pateiktas dividendų apibrėžtis galima teigti, kad dividendai yra tam tikros fizinio ar juridinio asmens gaunamos pajamos, kurios pagal Lietuvos Respublikos įstatymus turi būti apmokestinamos.⁴⁰ Pareiga išmokėti dividendus atsiranda nuo dividendų mokėjimo paskelbimo. Holdingo kontroliuojamai įmonei paskelbus apie dividendų išmokėjimą, atsiranda būsimieji įsipareigojimai valstybės biudžetui dėl pelno mokesčio mokėjimo. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme⁴¹ numatyta, jog dividendai gali būti skiriami už finansinius metus ar trumpesnę laikotarpį, taigi, yra praktinė galimybė skirti

³⁷ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675. p. 335

³⁸ *Ibid.*

³⁹ VAŠKELAITIS V., MARTIŠIŪTĖ, V. Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas. *Teisė*. 2010, Nr. 76, p. 8.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 15.

⁴¹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.

dividendus įmonės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu pagal akcininkų susitarimą, tačiau ne dažniau nei kas 3 mėn. arba išvis jų neskirti. Įstatymai numato ir kitų išimčių ar apribojimų susijusių su dividendais, priklausomai nuo bendrovės juridinės formos, pavyzdžiui, finansinėms įstaigoms, bankams, visuomet keliami didesni reikalavimai paskirstant ir išmokant dividendus.

Lietuvos vyriausiais administracinis teismas (toliau – LVAT) pažymėjo, kad holdingo bendrovės veikla yra nuosekliai vystoma ir plečiama, o dividendai paprastai yra pagrindinės visų holdingų pajamos.⁴² PMĮ 33 str. įtvirtinama, jog Lietuvos vieneto gaunami dividendai už turimas Lietuvos vienetų akcijas, kapitalo dalį ar kitų teisių turėjimą apmokestinami taikant 15 procentų pelno mokesčio tarifą.⁴³ Šis tarifas yra standartinis, taikomas Lietuvos vieneto Lietuvoje veikiančiam holdingui išmokamiems dividendams, nepritaikius lengvatų ar išimčių. Mokestį nuo išmokamų dividendų apskaičiuoja, išskaito ir sumoka į biudžetą dividendus išmokantis Lietuvos vienetas, ne vėliau kaip iki mėnesio, einančio po mėnesio, kurį dividendai buvo išmokėti, penkioliktos dienos.⁴⁴ Pareiga tinkamai apskaičiuoti ir sumokėti pelno mokestį tenka dividendus išmokėjusiam verslo vienetai.

Taigi, bendra dividendų apmokestinimo tvarka yra gana aiški, tačiau tam tikrais atvejais gali būti taikomas lengvatinis apmokestinimas. Lietuvoje veikiančių holdingų iš Lietuvoje registruotų ir veikiančių dukterinių įmonių gaunami dividendai gali būti neapmokestinami esant ilgalaikėms investicijoms, kuomet investuotojo akcijų/pajų valdymo terminas viršija 12 mėn. Gaunami dividendai pelno mokesčiu neapmokestinami, jeigu Lietuvos vienetas ne trumpiau kaip dvylika mėnesių be pertraukų, įskaitant dividendų paskirstymo momentą, valdo ne mažiau kaip 10 procentų dividendus išmokančio Lietuvos vieneto balsus suteikiančių akcijų (dalių, pajų).⁴⁵ Ši išimtis taikoma ir tuo atveju, jei nėra suėjęs 12 mėn. terminas, tačiau investuotojas turi tikslą išlaikyti akcijas (dalis, pajus) ne trumpiau kaip 12 mėn.⁴⁶ Tai vadinama dalyvavimo išimties taisykle, taikoma nacionaliniu mastu. Lietuvos vienetas, siekdamas pasinaudoti šia išimtimi privalo atitikti dvi sąlygas: pirma, dividendus gaunantis Lietuvos vienetas (holdingas) ne trumpiau kaip 12 mėn. be pertraukų turi valdyti daugiau kaip 10 proc. kontroliuojamos įmonės akcijų (dalių, pajų) ir turi turėti tikslą šias akcijas išlaikyti ne mažiau nei dvejus metus, antra, dividendus išmokantis vienetas turi būti apmokestinamas standartiniu 15 proc. pelno mokesčio tarifu.

⁴² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. EA-109-968/2019.

⁴³ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

⁴⁶ *Ibid.*

Tokiu reguliavimu, taikant pelno mokesčio apmokestinimo lengvatas, yra siekiama įgyvendinti Europos sąjungos patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvos reikalavimus.

PMĮ 33 str. 3 d. nurodyta, kad išmokant dividendus Lietuvos vienetai leidžiama užskaityti ir sumažinti savo mokėtiną mokestį nuo apmokestinamųjų pajamų ta suma, kuri buvo išskaityta iš Lietuvos vieneto išmokamų dividendų.⁴⁷ Lietuvos teritorijoje veikiančių holdingų gaunamų dividendų iš Lietuvos vieneto apmokestinimo praktika yra paremta užskaitymu, kuris yra labai patogus reiškinys, leidžiantis einamaisiais mokestiniais metais pelno mokestį į biudžetą sumokėjusiam vienetai sumokėta mokesčio suma sumažinti praėjusių mokestinių metų pelno mokestį. Išimtis taikoma avansiniam pelno mokesčiui, kurio įskaitymas negalimas. Tai reiškia, jog yra leidžiama įskaityti praėjusių ir einamųjų mokestinių metų pelno mokesčio sumas. Taip, pat, galimas ir mokesčių permokos gražinimas. Šis reguliavimas yra patogus ir leidžiantis sutaupyti darbo ir laiko sąnaudų Lietuvoje veikiančioms verslo subjektams. Šios nuostatos taikomos ir kai dividendai išmokami nuolatinei buveinei už Lietuvos vieneto akcijas (dalis, pajus). Tačiau, Lietuvos vienetai išmokant dividendus užsienio vienetai, kurio nuolatinė buveinė nėra Lietuvoje, ši lengvata PMĮ nėra numatyta. Kita vertus, nuo Lietuvos vieneto gautų dividendų išskaitytu pelno mokesčiu gali būti sumažinama mokėtino pelno mokesčio suma arba permoka gražinama (įskaitoma) tik pateikus mokestinio laikotarpio metinę pelno mokesčio deklaraciją.⁴⁸ Įstatyme numatyta galimybė neįtraukti dividendų į gaunamas pajamas ir neapmokestinti pelno mokesčiu. PMĮ 33 str. 4 d. įtvirtinta, kad jei Lietuvos vienetas gauna dividendus Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo, Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo, Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo, Lietuvos Respublikos informuotiesiems investuotojams skirtų kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio bendrovių įstatymo nustatyta tvarka, šis vienetas į pajamas iš kito Lietuvos vieneto gautų dividendų neįtraukia.⁴⁹ Tokiu būdu yra suteikiama galimybė dividendų gavėjams neįtraukti jų į gaunamas pajamas, o pelno mokestį moka tik dividendus išmokantis Lietuvos vienetas.

Dividendų sąvoka Lietuvos teisės aktuose yra platesnė nei įmonės akcininkams tenkanti pelno dalis bei apima ne tik turto perleidimą, bet ir įstatinio kapitalo mažinimą. Iš Lietuvoje vyraujančio teisinio reguliavimo galime pastebėti, jog pareiga mokėti pelno mokestį nuo dividendų dažniausiai tenka dividendus išmokančiam subjektui, o dividendus

⁴⁷ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

gaunantis subjektui daugeliu atvejų nėra apmokestinamas pelno mokesčiu. Nacionalinio teisinio reguliavimo prasme dividendai pelno mokesčiu yra apmokestinami vieną kartą taikant dalyvavimo išimties taisyklę, todėl juos gaunanti kontroliuojančioji įmonė nemoka mokesčių bei neįtraukia šių mokėjimų į gautas pajamas.

2.2. Dividendų apmokestinimas pagal DAIS

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog PMĮ dividendus gaunantiems ar išmokantiems užsienio vienetams numatyta tokia pati dividendų apmokestinimo tvarka kaip ir Lietuvos verslo subjektams, taikant 15 proc. mokesčio tarifą, kai mokestį privalo mokėti dividendus išmokanti dukterinė bendrovė, tačiau šiai taisyklei yra taikomos išimtys. Tarptautinis holdingų dividendų išmokėjimas sureguliuotas valstybėms tarpusavyje sudarius ir pasirašius dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis (toliau – DAIS). Šiose sutartyse šalys yra numačiusios taikytinus tarifus, lengvatas bei apmokestinimo ribas, taigi šalys abipusiu susitarimu nustato tenkančią mokestinę naštą dėl mokėtino pelno mokesčio. Pažymėtina, jog Lietuva yra sudariusi dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis su 55 valstybėmis: Airija, Armėnijos Respublika, Austrijos Respublika, Azerbaidžano Respublika, Baltarusijos Respublika, Belgijos Karalyste, Bulgarijos Respublika, Čekijos Respublika, Danijos Karalyste, Estijos Respublika, Graikijos Respublika, Gruzija, Islandijos Respublika, Indijos Respublika, Ispanijos Karalyste, Italijos Respublika, Izraeliu, Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Jungtinė Karalyste, Jungtiniais Arabų Emyratais, Kanada, Kazachstano Respublika, Kinijos Liaudies Respublika, Kirgizijos Respublika, Kipro Respublika, Korėjos Respublika, Kroatijos Respublika, Latvijos Respublika, Lenkijos Respublika, Liuksemburgo Didžioji Hercogyste, Malta, Makedonijos Respublika, Meksikos Jungtinėmis Valstijomis, Moldovos Respublika, Nyderlandų Karalyste, Norvegijos Karalyste, Portugalijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Rumunija, Rusijos Federacija, Serbijos Respublika, Singapūro Respublika, Slovakijos Respublika, Slovėnijos Respublika, Suomijos Respublika, Švedijos Karalyste, Šveicarijos Konfederacija, Turkijos Respublika, Turkmėnistanu, Ukraina, Uzbekistano Respublika, Vengrijos Respublika, Vokietijos Federacinė Respublika, kurios šiame darbe nebus plečiamai analizuojamos. DAIS siekiama sureguliuoti pelno mokesčio tarifus bei nustatyti abejoms šalims palankų apmokestinimą.

2011 m lapkričio 30 d. buvo priimta direktyva Nr. 2011/96/ES⁵⁰ dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms, kuri palengvino apmokestinimo galimybes Europos sąjungos valstybėse veikiančioms kontroliuojančioms ir kontroliuojamoms įmonėms. Direktyvos nuostatos sureguliuo dividendų išmokėjimą, atleidžiant patronuojančias įmones nuo paskirstytojo pelno apmokestinimo arba suteikiant teisę atskaityti sumokėtą pelno mokestį.

Dvigubas apmokestinimas pagal direktyvos 4 str. šiuo atveju gali būti naikinamas dvejais būdais: atleidimo metodu arba kreditavimo metodu.⁵¹ Atleidimo metodas gali būti taikomas esant išpildytoms sąlygoms, jei užsienio holdingas valdo ne mažiau kaip 10 proc. kontroliuojamos bendrovės akcijų (dalių ar pajų) ne trumpiau kaip 12 mėn., išskyrus tikslines teritorijas. Patronuojančių vienetų gaunami dividendai apmokestinami tik šaltinio valstybėje, o gaunančio verslo subjekto valstybės neapmokestinami, laikoma, jog taikomas atleidimo nuo mokesčio metodas. Šaltinio valstybė – valstybė, kurioje buvo atliktas mokėjimas (atsirado dividendai). Tai yra pagrindinė lengvata užsienio kontroliuojančioms įmonėms išmokamiems dividendams. Analogiškai kaip ir bendrąja išimties tvarka, nustatytas 12 mėn. terminas nėra privalomas, jei naudos gavėjas turi tikslą išlaikyti akcininko teises ne mažiau nei 12 mėn. Direktyvos 4 str. įtvirtintas kreditavimo metodas, kuomet pelnas apmokestinamas suteikiant patronuojančiai bendrovei ir jos nuolatinei buveinei teisę atskaityti iš priklausančio mokėti mokesčio sumos tą bendrovių pelno mokesčio dalį, kurią nuo to pelno sumokėjo dukterinė bendrovė ir žemesnės grandies dukterinė bendrovė. Tai metodas, leidžiantis atskaityti užsienyje sumokėtų mokesčių nuo pajamų pelno mokesčio sumas. Tarkime, vyksta dividendų išmokėjimas ir šaltinio valstybėje taikomas didesnis pelno mokesčio tarifas, tačiau jei po jo yra pateikiamas dividendus gaunančio užsienio vieneto (holdingo) prašymas sumažinti išskaičiuojamą mokestį ir tarp Lietuvos Respublikos ir naudos gavėjo valstybės yra sudaryta ir taikoma DAIS, dividendai apmokestinami pagal DAIS nustatytą sumažintą mokesčio tarifą. Dvigubas apmokestinimas naikinamas taikant DAIS jei Lietuvoje dividendai apmokestinami pelno mokesčiu ir nuo jų užsienio valstybėje kontroliuojamai įmonei prie pajamų šaltinio buvo išskaičiuotas pelno mokestis. Lietuvos vienetas iš pelno mokesčio sumos, apskaičiuotos nuo gautų dividendų taikant 15 proc. mokesčio tarifą, gali atskaityti tokią užsienio valstybėje sumokėtą pelno mokesčio sumą, kurią ta užsienio valstybė turėjo teisę imti pagal DAIS nuostatas. Tokiam išskaičiavimui atlikti yra būtina dividendus

⁵⁰ 2011 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2011, OJ L 345, 29.12.2011.

⁵¹ *Ibid.*

išmokėjusios bendrovės pažyma, patvirtinanti, jog ji nuo išmokamų dividendų sumokėjo pelno mokestį savo rezidavimo valstybėje. Pavyzdžiui, Lietuvoje veikiantis holdingas gavo 5000 EUR dividendų iš Bulgarijoje veikiančios dukterinės įmonės. Ši įmonė Bulgarijoje pagal DAIS sumokėjo nuo išmokamų dividendų 10 proc. pelno mokestį, todėl Lietuvoje veikiančiai patronuojančiai įmonei tenka mokėti ne 15 proc. mokestį nuo priskaičiuotų dividendų sumos, tačiau 5 proc. mokestį, kad būtų padengiamas skirtumas. Jei užsienio valstybėje buvo taikomas vienodas pelno mokesčio tarifas, dividendus gaunantis Lietuvos kontroliuojantis vienetas nemoka pelno mokesčio. Atitinkamai, direktyvos nuostatos įtvirtino tarptautinę normą, kuria remiantis paskirstytojo pelno gavimas negali būti apmokestintas du kartus.

Įstatyme numatytas ir nuolatinių buveinių mokesčių reguliavimas. Nuolatinė buveinė yra laikoma nuolatinė ir pastovi asmens komercinės veiklos vykdymo vieta. Tai yra svarbu tuomet, kai verslo vienetai nerezidentai gauna pajamų nerezidavimo valstybėje ir susiduria su dvigubo apmokestinimo rizika, kadangi tokie asmenys yra įregistruoti vienoje valstybėje, tačiau aktyviai veikia ir pajamas gauna kitoje valstybėje. Nuolatinės buveinės sąvoka apibrėžiama pagal 2011 m. lapkričio 30 d. direktyvą Nr. 2011/96/ES - nuolatinė komercinės veiklos vieta valstybėje narėje, per kurią vykdoma kitos valstybės narės bendrovės komercinė veikla ar jos dalis tiek, kiek tos komercinės veiklos pelnas yra apmokestinamas valstybėje narėje, kurioje ta veiklos vieta yra, pagal atitinkamą dvišalę mokesčių sutartį arba, jeigu tokios sutarties nėra, pagal nacionalinius teisės aktus.⁵² Nuolatinių buveinių iš Lietuvos gaunami dividendai apmokestinami analogiškai 15 proc. mokesčių tarifu, kaip dividendus gaunantiems Lietuvos holdingams iš Lietuvoje veikiančių kontroliuojamų bendrovių.⁵³

Atvejais, holdingui ar jo nuolatinei buveinei veikiant Lietuvoje, jo gaunami dividendai iš užsienio vieneto apmokestinami pagal pajamų apmokestinimo prie šaltinio principą, taigi, pelno mokestį moka dividendus išmokanti dukterinė įmonė, o jie apmokestinami pagal tos įmonės rezidavimo vietoje taikomus tarifus. Tuo atveju, jei tarp Lietuvos Respublikoje veikiančios kontroliuojamos bendrovės ir užsienyje veikiančios dukterinės bendrovės yra sudaryta DAIS, kurioje numatytas kitoks apmokestinimo tarifas, dividendai pagal Lietuvos teisę nėra apmokestinami, atsižvelgiant į taikomos DAIS nuostatas.⁵⁴ Kaip pavyzdį galime paanalizuoti DAIS sudarytą tarp Lietuvos ir Kipro Respublikos, pagal kurią numatyta, jog Lietuvos Respublika gali taikyti ne didesnę nei 5

⁵² 2011 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2011, OJ L 345, 29.12.2011.

⁵³ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

⁵⁴ *Ibid.*

proc. mokesčių prie dividendų pajamų šaltinio, kai Kipro Respublikos vienetas tiesiogiai turi ne mažiau kaip 25 proc. Lietuvos Respublikos vieneto akcijų. Visais kitais atvejais Lietuvos Respublika gali taikyti ne didesnę nei 10 proc. mokesčių prie dividendų pajamų šaltinio. Tai parodo, jog Lietuvoje dividendai prie pajamų šaltinio negali būti apmokestinami standartiniu tarifu, o turi būti taikoma lengvata pagal DAIS. Kita vertus, pastebėtina, jog Kipro Respublikai kartu su Lietuva galioja Europos sąjungos patronuojančių ir dukterinių įmonių direktyva, kaip Europos sąjungoms valstybėms. Pagal direktyvos nuostatas, holdingas gali būti atleistas nuo dividendų mokėjimo taikant dalyvavimo išimties taisyklę. DAIS su Kipro Respublika nuostatos dėl dividendų apmokestinimo būtų taikomos tik tuomet, jei nebus taikoma patronuojančių ir dukterinių įmonių direktyva.

Valstybių sudarytos DAIS nustato pelno mokesčio tarifą tarptautiniams dividendams bei tokiu būdu sulygina valstybėse vyraujančius tarifus bei išvengiama dvigubo apmokestinimo, o direktyvoje numatyta galimybė atleisti nuo pelno mokesčio mokėjimo du kartus skirtingose valstybėse. DAIS sutartys yra taikomos kartu su direktyva, nustačius kreditavimo metodo taikymą, kai yra galimybė atskaityti sumokėtą mokesčių vadovaujantis DAIS nustatytais tarifais.

2.3. Probleminiai holdingų apmokestinimo aspektai pagal ESTT praktiką

Įgyvendinus direktyvos Nr. 2011/96/ES pakeitimą, apmokestinant holdingų gaunamus dividendus iš užsienio, atsirado dividendų neapmokestinimo išimtis, leidžianti neapmokestinti išmokamus dividendus. Direktyvos Nr. 2011/96/ES 5 str. numatyta, kad iš pelno, kurį dukterinė bendrovė paskirsto savo patronuojančiai bendrovei, mokesčiai prie šaltinio neišskaitomas.⁵⁵ Ši nuostata tiesiogiai paaiškina, kad pelno mokesčiai mokami tik vieną kartą ir nebūtinai šaltinio valstybėje, tačiau įgyvendinant šias nuostatas gali kilti nesutarimų bei neaiškumų, kuriuos sprendė ir aiškino ESTT 2017 m. gruodžio 20 d. sprendime, sujungtose bylose Nr. C-504/16 ir C-613/16.

Minėtame sprendime ESTT buvo nagrinėjama situacija dėl atsisakymo iš Vokietijos patronuojamųjų bendrovių gautus dividendus atleisti nuo sumokėto mokesčio prie šaltinio. Teismas aiškiai pažymėjo, jog nagrinėjant bylą yra remiamasi direktyvos dėl bendrosios

⁵⁵ 2011 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2011, OJ L 345, 29.12.2011.

mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms nuostatomis ir bendros mokesčių sistemos siekiu – „įvairių valstybių narių mokesčių nuostatos, reglamentuojančios skirtingų valstybių narių patronuojančių ir dukterinių įmonių santykius, yra labai skirtingos ir paprastai yra mažiau palankios nei nuostatos, taikomos tos pačios valstybės narės patronuojančioms ir dukterinėms įmonėms; kadangi dėl to skirtingų valstybių narių įmonių bendradarbiavimo sąlygos yra mažiau palankios nei tos pačios valstybės narės įmonių bendradarbiavimo sąlygos; kadangi tam, kad būtų lengviau grupuoti įmones, būtina šią kliūtį pašalinti sukuriant bendrąją sistemą.“⁵⁶

ESTT šiuo atveju sprendė klausimą dėl atleidimo nuo mokesčio metodo taikymą mokesčiui prie šaltinio kai akcininkas yra rezidentas ir kai jis yra nerezidentas. Nagrinėtoje byloje ginčo subjektas buvo holdingo bendrovė, įsteigta Vokietijoje, kurios buveinė buvo Nyderlanduose ir turėjo 26,5 proc. pagal Vokietijos teisę įsteigtos bendrovės akcijų. Kontroliuojama bendrovė išmokėjo holdingui dividendus, nuo kurių pirmoji bendrovė atskaitė pajamų iš kapitalo mokestį bei solidarumo įmoką ir pervedė šias sumas Vokietijos mokesčių administratoriui. Po šio mokesčio sumokėjimo, dividendus gaunantis holdingas Vokietijoje paprašė, kad šis dividendų paskirstymas būtų atleistas nuo šio mokesčio ir įmokos, tačiau mokesčių administratorius nesutiko argumentuojant, jog holdingas yra nerezidentas Vokietijoje, nes jo buveinė yra Nyderlanduose. Pagal Vokietijos pelno mokesčio įstatymą, holdingas negalėtų pasinaudoti direktyvos 5 str. įtvirtinta norma, nes įgyvendinus antivengiminės taisyklės taikymą Vokietijos teisės aktuose buvo numatomas reguliavimas drausti atleidimą prie pajamų šaltinio esant tam tikriems kriterijams. Ginčo byloje holdingas pateko į Vokietijos pelno mokesčio įstatyme nustatytas antivengiminės taisyklės taikymo kriterijus ir ribas. Pagal Vokietijos teisę ir Vokietijos pajamų (pelno) mokesčio įstatymą, pagal 43b str. 1 d., mokesčių mokėtojo prašymu pajamų iš kapitalo mokestis nerenkamas už pajamas iš kapitalo, kaip tai suprantama pagal 20 str. 1 d. 1 p., kurias gavo patronuojančioji bendrovė, kuri neturi nei buveinės, nei faktinio valdymo centro nacionalinėje teritorijoje, ir kurias ji gavo iš patronuojamosios bendrovės paskirstytų dividendų.⁵⁷ Remiantis Vokietijos pelno mokesčio įstatymo nuostatomis, patronuojančia bendrove buvo laikoma tokia bendrovė, kuri turi bent 10 proc. kontroliuojamos bendrovės kapitalo dalių, taip pat, kuri turi įsteigusi faktinę buveinę registracijos valstybėje. Užsienio bendrovė neturi teisės į visą ar dalinį įskaitymą pagal 1 d. arba 2 d., kai jos kapitalo turi asmenys, kuriems mokestis nebūtų gražinamas arba kurie nuo mokesčio nebūtų

⁵⁶ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁵⁷ *Ibid.*

atleidžiami, jei jie pajamas gautų tiesiogiai, ir :1) nėra ekonominių arba kitokių reikšmingų priežasčių įterpti užsienio bendrovę; arba 2) užsienio bendrovė per atitinkamus finansinius metus iš savo ekonominės veiklos gauna ne daugiau kaip 10 % visų savo bendrųjų pajamų; arba 3) užsienio bendrovė nedalyvauja bendrojoje prekyboje vykdydama savo įmonės tikslą atitinkančią veiklą.⁵⁸ Kilus prieštaravimų dėl direktyvos ir Vokietijos pajamų mokesčio įstatymo taikymo byloje buvo keliami prejudiciniai klausimai ar direktyvos Nr. 2011/96/ES 5 str. 1 d.⁵⁹, siejamai su šios direktyvos 1 str. 2 d., prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią negalima atleisti nuo pajamų iš kapitalo mokesčio dividendų, išmokėtų užsienio patronuojančiajai bendrovei, kurios vienintelio akcininko gyvenamoji vieta yra nacionalinėje teritorijoje ir kuri ilgą laiką yra paskirta kontroliuojančiąja bendrove grupėje ir kuri vykdo veiklą valstybėje, kurioje yra jos buveinė, nuostatai.

Susijusioje byloje kartu buvo sujungtas ir sprendžiamas klausimas dėl galimybės holdingui, kurio viena iš patronuojamų įmonių įsteigta Vokietijoje leidimo atskaityti pelno mokesťį. Įmonių grupė teikė paslaugas, susijusias su personalo pasiūla. Juhler Holding buvo kontroliuojančioji bendrovė, kurios buveinė yra Danijoje, 100 proc. jos akcijų turėjo Juhler Services Limited, pagal Kipro teisę įsteigta bendrovė. Juhler Holding turėjo daugiau nei 25 patronuojamųjų bendrovių, iš kurių kai kurių buveinė taip pat buvo Danijoje, kurioje įsteigta minėta bendrovė, akcijų.⁶⁰ Nuo 2003 m. Juhler Holding turėjo 100 proc. temp-team Personal GmbH, pagal Vokietijos teisę įsteigtos dukterinės bendrovės, akcijų. Juhler Holding veikla buvo kontroliuoti kitas patronuojamas įmones, bendrovė neturėjo savo veiklos patalpų, biuro, personalo ar materialios įrangos, nes prireikus ji naudojosi kitų įmonių grupės bendrovių patalpomis, įranga ir personalu. Juhler Holding direktorius buvo įvairių tos pačios įmonių grupės bendrovių valdybos narys.⁶¹ 2011 m. Juhler Holding gavo dividendų iš Vokietijos dukterinės įmonės. Nuo šių dividendų buvo atskaitytas mokesťis prie šaltinio. Holdingas pateikė prašymą gražinti sumokėtą mokesťį prie šaltinio, tačiau prašymas buvo atmestas, nes pagal Vokietijos pelno mokesčio įstatymą, pastarasis tokios

⁵⁸ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁵⁹ 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyva Nr. 2003/123/EB iš dalies keičianti direktyvą Nr. 90/435/EEB dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2003, Nr. OJ L 7, 13.1.2004.

⁶⁰ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁶¹ *Ibid.*

teisės neturi, nes nevyko aktyvios ekonominės veiklos kaip to reikalauja Vokietijos pelno mokesčio įstatymas siekiant pasinaudoti atskaitymu.

ESTT šiuo atveju sprendė klausimą dėl atleidimo nuo mokesčio metodo taikymą mokesčiui prie šaltinio kai akcininkas yra rezidentas ir kai jis yra nerezidentas. Kai įsteigta įmonė moka dividendus kitos valstybės narės rezidentui, kyla pagrindinis klausimas, ar dividendus gaunančių rezidentų ir nerezidentų situacija yra panaši.⁶² Analizuojami atvejai kada negalima taikyti atleidimo nuo pelno mokesčio dėl išmokėtų dividendų, nes užsienio holdingas nevykdo ekonominės veiklos ar jo veikla yra pasyvi ir apsiriboja tik akcijų turėjimu ir nėra ekonominių arba kitų rimtų priežasčių įterpti šio holdingo tarp nacionalinio akcininko ir nacionalinio holdingo. Šioje byloje buvo taikoma patronuojančių ir patronuojamųjų bendrovių direktyvos 5 str. 1 d. Šiuo tikslu minėtoje direktyvoje nustatyta, jog tam, kad būtų užtikrintas mokesstinis neutralumas, būtina atleisti nuo mokesčio prie šaltinio patronuojamosios bendrovės patronuojančiajai bendrovei paskirstytą pelną.⁶³ Pagal bendrąją direktyvos nustatytą reguliavimą, kontroliuojama įmonė neturėtų mokėti pelno mokesčio nuo gaunamų dividendų, tačiau, kaip išaiškino ESTT, ši lengvata gali būti netaikoma nustatytus mokesčių sukčiavimo ir piktnaudžiavimo atvejus.

ESTT išaiškino, kad yra draudžiamas reguliavimas kai patronuojančiosios bendrovės nerezidentės akcijų turi asmenys, kurie neturėtų teisės į mokesčio grąžinimą arba atleidimą nuo jo, jeigu tiesiogiai gautų dividendų iš patronuojamosios bendrovės rezidentės, neleidžiama atleisti nuo pajamų iš kapitalo mokesčio šiai patronuojančiajai bendrovei išmokėtų dividendų, jeigu tenkinama viena iš šiose nuostatose įtvirtintų sąlygų.⁶⁴ Šiuo sprendimu buvo akcentuota, kad kai valstybė narė įgyvendina savo mokesstinę kompetenciją apmokestinti ne tik akcininkų rezidentų, bet ir akcininkų nerezidentų iš bendrovės rezidentės gaunamus dividendus, šių akcininkų nerezidentų padėtis supanašėja su akcininkų rezidentų padėtimi.⁶⁵ Šiuo klausimu ESTT 2006 m. vasario 23 d. sprendime CLT-UFA, C-253/03 yra paminėjęs, kad tuo atveju, kai įmonė, valstybės narės rezidentė, išmoka dividendus, Europos sąjungos teisė šiai valstybei nedraudžia suteikti dividendus gaunančioms įmonėms, šios valstybės rezidentėms, teisės į mokesčio kreditą, atitinkantį dividendus išmakančios įmonės už skirstomą pelną sumokėto mokesčio dalį, tačiau draudžia nesuteikti šios teisės toms dividendus gaunančioms įmonėms, kurios yra kitos

⁶²Europos sąjungos teisingumo teismas. *Svarbūs Europos sąjungos Teisingumo teismo praktikos aspektai* (2004 -2014). Europos sąjunga, 2015, p. 74.

⁶³ 2011 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2011, OJ L 345, 29.12.2011.

⁶⁴Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁶⁵ *Ibid.*

valstybės narės rezidentės ir kurių gaunami dividendai pirmojoje valstybėje neapmokestinami.⁶⁶ Taigi, atleidimas nuo gaunamų dividendų prie šaltinio taikomas ir holdingui, kuris yra rezidentas ir holdingui nerezidentui.

Akcentuotina, kad bendros mokesčių sistemos Europos sąjungos valstybėms narėms sukūrimo tikslu yra įtvirtinta, jog tam, kad būtų užtikrintas mokestinis neutralumas, būtina atleisti nuo mokesčio prie šaltinio patrunuojamosios bendrovės patrunuojančiajai bendrovei paskirstytą pelną.⁶⁷ Draudžiama valstybėms narėms taikyti mokestį prie šaltinio pelnui, kurį patrunuojamoji bendrovė rezidentė paskirsto patrunuojančiajai bendrovei nerezidentei, šiame patrunuojančiųjų ir patrunuojamųjų bendrovių direktyvos straipsnyje apribojama valstybių narių kompetencija apmokestinti pelną, kurį jų teritorijose įsteigtos bendrovės išmoka kitoje valstybėje narėje įsteigtoms bendrovėms.⁶⁸

Taigi, valstybė vadovaudamasi nacionaliniais įstatymais savavališkai negali nukrypti nuo direktyvos nuostatų, išskyrus atvejus, kai siekiama užkirsti kelią mokestiniam sukčiavimui. Teismas išaiškino, jog bendraja sukčiavimo ar piktnaudžiavimo prezumpcija negalima pateisinti nei mokesčių priemonės, kuria pažeidžiamas direktyvos tikslas, nei mokesčių priemonės, kuria kliudoma pasinaudoti sutartyje užtikrinta pagrindine laisve.⁶⁹ Atitinkamai, priemonės skirtos pažaboti mokestinį piktnaudžiavimą negali kliudyti direktyvos tikslams palengvinti tarpvalstybinį apmokestinimą. Nors dividendus gaunantys asmenys neturėtų teisės į atleidimą nuo mokesčio prie šaltinio, jei dividendus gautų tiesiogiai, o ne per holdingą, tačiau šiuo atveju, įsteigtas holdingas negali būti traktuojamas kaip įsteigtas vien tik mokestinės lengvatos gavimo tikslu, kaip dirbtinis darinys. Vien tai, kad tokių akcijų turi minėti asmenys, savaime nereiškia, jog egzistuoja visiškai dirbtinis, ekonominio pagrindo neturintis darinys, sukurtas turint tikslą neteisėtai pasinaudoti mokesčių lengvata.⁷⁰

ESTT nurodė, kad mokestinio piktnaudžiavimo atvejai turi būti vertinami individualiai, o tai, kad patrunuojančiosios bendrovės nerezidentės ekonominę veiklą sudaro jos patrunojamųjų bendrovių turto valdymas arba kad šios patrunojančiosios bendrovės pajamos gaunamos tik iš turto valdymo, savaime negali reikšti, jog egzistuoja dirbtinis, ekonominio pagrindo neturintis darinys. Šiomis aplinkybėmis tai, kad turto valdymas nelaikomas ekonomine veikla pridėtinės vertės mokesčio tikslais, yra nesvarbu,

⁶⁶ Europos sąjungos teisingumo teismas. *Svarbūs Europos sąjungos Teisingumo teismo praktikos aspektai* (2004 -2014). Europos sąjunga, 2015, p. 74.

⁶⁷ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas bylose *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ *Ibid.*

nes pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokestis ir minėtas mokestis turi skirtingus teisinius pagrindus ir jais siekiama skirtingų tikslų. Be to, priešingai tam, kas numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatose, siekiant konstatuoti, kad yra toks dirbtinis darinys, reikia kiekvienu atveju bendrai įvertinti atitinkamą situaciją, kaip antai organizacinius, ekonominius ir kitus svarbius bendrovių grupės, kuriai priklauso atitinkama patronuojančioji bendrovė, požymius ir šios grupės struktūras bei strategijas.⁷¹ Vien tik aplinkybė, jog jei nebūtų įsteigtas holdingas kaip tarpinis darinys, o akcininkai fiziniai asmenys tokios galimybės neturėtų, nesuponuoja draudimo atskaityti sumokėtą mokestį. Europos sąjungoje reziduojančių bendrovių akcininkų – fizinių ar juridinių asmenų – kilmė neturi reikšmės šių bendrovių teisei remtis įsisteigimo laisve.⁷²

Taigi, ESTT nagrinėtose bylose išaiškino, kad tokios situacijos, kurioms esant holdingas valdo daugiau negu 10 proc. dukterinės įmonės akcijų, patenka į įsisteigimo laisvės sritį ir pabrėžė, kad teisei remtis įsisteigimo laisve, nėra svarbi bendrovių akcininkų kilmė, todėl kontroliuojančioms bendrovėms turėtų būti taikomos tos pačios mokestinės taisyklės, neatsižvelgiant į tai, kur jos yra įsteigtos.⁷³ Pripažinta, jog įmonių įsteigimo laisvės principas yra labai svarbus ekonominės veiklos tęstinumo garantas. Pagal minėtus teismo išaiškinamus, galime daryti išvadą, jog bet kokios nacionalinės teisės nuostatos, nors ir skirtos kovai su mokesčių vengimu ar mokestiniu sukčiavimu negali paneigti laisvo kapitalo judėjimo ir įsisteigimo laisvės, todėl, nors taikant įstatymo nuostatas tiesiogiai pagal nacionalinės teisės aktus atleidimas nuo mokesčio prie šaltinio nėra galimas, jis šiuo atveju turi būti pritaikytas išnagrinėjus visas faktines holdingo veiklos aplinkybes ir veikos pobūdį. Ko pasėkoje 2017 m. buvo atliktas PMĮ pakeitimas, leidžiantis taikyti atleidimą nuo pelno mokesčio mokėjimo nepriklausomai nuo holdingo veiklos valstybės.

2.4. Dividendų apmokestinimo išimtis

2.4.1. Antivengiminė taisyklė kovai su pelno mokesčio vengimu

⁷¹ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas bylose *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁷² Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimas *Egiom ir Enka, C-6/16*. 2017, EU:C:2017:641.

⁷³ GRUODIS, P. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mzinios.lt/lt/20180116/straipsniai/rasome_mokesciu_zinioms/europos_sajungos_teisingumo_t_eismas_suformavo_reiksminga_praktika_del_valstybiu_nariu_taikomu_apribojimu_dividendu_neapmokest_inimui.html>.

Vykdamas holdingų dividendų apmokestinimą susiduriama su agresyvaus mokesčių planavimo problema. Agresyvus mokesčių planavimas – praktika, kai mokesčių mokėtojai sumažina savo mokesstinę prievolę taikydami priemones, kurios gali būti teisėtos, tačiau prieštarauja teisės aktų tikslams.⁷⁴ Agresyviai planuojant mokesčius, be kita ko, pasinaudojama mokesčių sistemos spragomis ir skirtingų valstybių mokesčių sistemų neatitikimais. Pasinaudojus Europos Tarybos direktyvoje 2011/96/ES įtvirtinta dalyvavimo išimties taisykle, kuri perkelta į valstybių narių nacionalinę teisę, buvo paplitę dideli piktnaudžiavimo mėšiai. Pasitaikydavo atvejų, kai holdingas buvo steigiamas su tikslu patekti į nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintas dalyvavimo išimties taisyklės taikymo ribas bei pasinaudojus šia lengvata išvengti pelno mokesčio mokėjimo dividendus išmokant kaip palūkanas už gautą paskolos sumą. Esant minėtai padėčiai, Europos sąjungos mastu buvo nuspręsta imtis priemonių kovai su sukčiavimu priimančiam 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyvą Nr. 2014/86/ES, iš dalies pakeitusią Tarybos direktyvą Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos.

Įgyvendinant 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyvos Nr. 2014/86/ES, iš dalies pakeitusios Tarybos direktyvą Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms, nuostatas, PMĮ papildytas nauja dalimi, kuria siekiama išvengti paskirstytojo pelno dvigubo neapmokestinimo atvejų.⁷⁵ Atkreiptinas dėmesys, jog 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva sustiprino reguliavimą ir susiaurino dalyvavimo išimties taisyklės taikymo ribas, direktyvos 1.4 str. 1 d. buvo keičiama pakoreguojant nuostatą, kad „pelno neapmokestina tiek, kiek dukterinė bendrovė tokio pelno neatskaito, ir tokį pelną apmokestina tiek, kiek dukterinė bendrovė tokį pelną atskaito“.⁷⁶ Pagrindinė idėja buvo ta, kad skirtingų valstybių narių patronuojančiųjų ir dukterinių bendrovių grupės, lyginant su tos pačios valstybės narės bendrovių grupėmis, neturėtų gauti nenumatytų mokesčio lengvatų.⁷⁷ Šioje normoje pabrėžiama, jog lengvata nėra taikoma tais atvejais, kai užsienio vienetai sumažina pelną, apmokestinamą pelno mokesčiu ar jam tapačiu mokesčiu.⁷⁸ Ši norma reikalinga tam, kad esama situacijų, kuomet dėl skirtingo mokesčio reguliavimo dividendus išmokančio ir

⁷⁴ Europos semestro teminės informacijos suvestinė. Agresyvaus mokesčių planavimo pažabojimas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_curbing-aggressive-tax-planning_lt.pdf>.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675. p. 353.

⁷⁶ 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva Nr. 2014/86/ES, kuria iš dalies keičiama direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2014, OJ L 219, 25.7.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675. p. 353.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

dividendus gaunančio vieneto valstybėje, atsiranda atvejų, kada pasinaudojus mokestine lengvata, gali būti tyčia sumažinamas mokėtino pelno mokesčio dydis. PMĮ 35 str. 5 d. norma, kurioje akcentuota, kad *straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatos dėl iš užsienio vienetų gaunamų dividendų neapmokestinimo netaikomos dividendams, kuriais užsienio vienetai sumažina pelną, apmokestinamą pelno mokesčiu ar jam tapačiu mokesčiu* skirta kovai su mokestiniu pelno mokesčio vengimu yra perkelta iš tarptautinio reguliavimo, siekiant spręsti apmokestinimo piktnaudžiavimo klausimą.

PMĮ komentare aiškinant PMĮ 35 str. 5 d. minima, kad „Įgyvendinant šios dalies nuostatas, patronuojančio vieneto valstybė narė ir / arba šio vieneto nuolatinės buveinės valstybė narė neturėtų leisti bendrovėms gauto paskirstytojo pelno neapmokestinti tiek, kiek toks pelnas atskaitomas patronuojančio vieneto dukterinėje bendrovėje. Todėl Lietuvos vienetų ar nuolatinių buveinių iš EEE valstybėse įregistruotų ar kitaip organizuotų vienetų gaunami dividendai bei pagal „dalyvavimo išimtį“ investuotojų – Lietuvos vienetų ar nuolatinių buveinių iš užsienio vienetų (išskyrus užsienio vienetus, įsteigtus tikslinėse teritorijose) gaunami dividendai pelno mokesčiu apmokestinami, jei išmokamais dividendais užsienio vienetai susimažina pelną, apmokestinamą pelno mokesčiu ar jam tapačiu mokesčiu.“⁷⁹ Pateiktame komentare nėra išsamiai paaiškinta kaip išmokamas pelnas gali būti sumažintas ir kokius kriterijus turi atitikti subjektas, kuris tą apmokestinimą pelną sumažino, apskritai nėra paaiškinta „pelno sumažinimo“ sąvoka, atitinkamai, šis reguliavimas nėra iki galo aiškus.

Kaip pavyzdį pelno apmokestinamo pelno mokesčiu sumažinimą galime pateikti situaciją, kuomet Lietuvoje veikiančiame įmonė suteikia paskolą Estijoje veikiančiai įmonei, o ši už suteiktą paskolą suteikia teisę dalyvauti jos valdyme. Lietuvoje veikiančios įmonės gaunamos palūkanos yra priskiriamos leidžiamais atskaitymais, Estijos įmonė mokėdama jas, atskaito palūkanų sąnaudas. Palūkanas gaunanti Lietuvos įmonė gal būti laikoma kaip gaunanti ne faktines palūkanas, o kaip dividendus, tačiau pritaikius nacionalinės teisės lengvatas, šie dividendai neapmokestinami. Tokiu būdu atsiranda situacija, kuomet ir dukterinė ir motininė įmonė apskritai išvengia pelno mokesčio mokėjimo. Tačiau, pagal naująją PMĮ 35 str. 5 d., tokios Lietuvos įmonės gaunamos palūkanos kartu laikomos ne tik dividendais, bet Estijoje jas laikant leidžiamais atskaitymais, apmokestinamos Lietuvoje kaip dividendai nepaisant dalyvavimo išimties taisyklės. Šios PMĮ nuostatos taikomos ne tik Europos sąjungos valstybių narių verslo subjektams, bet iš visų valstybių narių gaunamiems dividendams, praplečiant taikymo ribas.⁸⁰ Pažymėtina, jog iš esmės taikyti

⁷⁹ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

⁸⁰ *Ibid.*

PMĮ 35 str. 5 d. yra svarbus skirtingų valstybių mokesčių administratorių bendradarbiavimas, nes svarbu yra nustatyti ar dividendus išmokančio vieneto valstybėje jie buvo priskirti leidžiamoms atskaitymams ar ne. Svarbiausias aspektas yra išaiškinti ar išmokos buvo priskirtos leidžiamoms atskaitymams, o tai nustatyti leistų tik bendra duomenų bazė, kurioje mokesčių administratorių būtų teikiami užklausimai tarpusavyje tarptautiniu mastu. Kitu atveju, ne esant valstybių informacijos keitimosi ir glaudaus bendradarbiavimo nukenksminant hibridinius darinius, PMĮ nuostatos taikymas būtų apsunkinamas.

Mokestinio piktnaudžiavimo pažabojimui yra priimta Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 61 str. nuostata padeda identifikuoti įmonių grupių veiklą ir tam tikrais atvejais kilus abejonėms, nustatyti apsimestinį holdingą. Minėto straipsnio 1 d. numatyta, kad tarptautinėms įmonių grupėms (toliau – TĮG) priklausantys mokesčių mokėjai, kurių grupę sudaro dvi ar daugiau įmonių, kurių rezidavimo vieta mokesčių tikslais priklauso skirtingoms jurisdikcijoms arba turi kitoje valstybėje esančią nuolatinę buveinę, ir kurių pajamos per mokestinius metus viršija 750.000 EUR sumą, privalo pateikti valstybinei mokesčių inspekcijai ataskaitas, kurias sudaro duomenys apie pajamas, pelną (nuostolį), privalomą sumokėti ir sumokėtą pelno mokestį, įstatinį kapitalą, darbuotojų skaičių, materialųjį turtą, išskyrus grynuosius pinigus ir grynujų pinigų ekvivalentus, išskiriant nurodytus duomenis pagal atskiras jurisdikcijas, kuriose TĮG vykdo veiklą, taip pat kiekvieno į TĮG įeinančio subjekto identifikavimo duomenys, duomenys apie pagrindinės veiklos rūšis, kiti duomenys, jeigu jie apibrėžti kaip teiktina informacija pagal tarptautinių sutarčių ar susitarimų dėl informacijos apie TĮG dalyvius mainų nuostatas.⁸¹ VMI prie LR FM turint duomenis apie holdingų grupės, veikiančias tarptautiniu lygmeniu, holdingų mokestinio piktnaudžiavimo atvejų nustatymas yra palengvinamas.

Atitinkamai, esant duomenų apie apmokestinamojo pelno sumažinimą, kuomet holdingo bedrovės veiksmai prieštarauja direktyvoje nurodomiems mokestinės sistemos tikslams, mokesčių administratorių ir kitų institucijų pagalba, tik glaudaus bendradarbiavimo ir duomenų rinkimo ir kaupimo apie įmonių grupės būtų yra galimas efektyvus PMĮ 35 str. 5 d. nuostatų taikymas.

⁸¹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 63-2243 45

2.4.2. Hibridinių darinių neutralizavimas ir bendrosios antivengiminės taisyklės taikymas

Tolimesnę kovą su mokestinio piktnaudžiavimu, sukuriant mokestinę schemą ir neteisėtai naudojant direktyvoje įtvirtinta mokestine lengvata teisę 2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva Nr. 2015/121/ES, kuria iš dalies keičiama direktyva Nr. 2011/96/ES. Buvo sugriežtinta mokestinės lengvatos pasinaudojimo tvarka, neutralizuojant hibridinius darinius, apibrėžiant mokestinės naudos siekį kaip pagrindinį tikslą ar vieną iš pagrindinių tikslų bei jam esant apribojant galimybes naudotis direktyvos teikiamomis lengvatomis. Direktyva taip pat buvo numatyta, jog hibridinis darinys gali apimti daugiau nei vieną etapą ar dalį, taigi, gali būti analizuojamos įvairios holdingų schemos, kuomet holdingas gali būti kito holdingo dukterinė įmonė, o dukterinė įmonė gali turėti dar keletą dukterinių įmonių.

Dar prieš minėtos direktyvos priėmimą, ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija 2015 m. pateikė konsoliduotą veiksmų planą kovai su hibridiniais dariniais. - „susitarimų dėl hibridinių darinių neutralizavimas“, kurį sudaro 15 veiksmų, siekiančių gerinti tarptautinę apmokestinimo praktiką. Veiksmų plane pateikiami tokie 5 pagrindiniai siūlymai valstybių nacionaliniams mokesčių teisės aktams dėl hibridinių darinių nukenksminimo: 1) atsisakyti dividendų neapmokestinimo dėl ekonominio dvigubo neapmokestinimo, jeigu mokėjimai priskiriami leidžiamiems atskaitymams; 2) pristatyti priemones, užkertančias kelią hibridiniams perleidimams, kai tarpinė įmonė išmoka išmokas galutinei įmonei gavėjai dar kitoje jurisdikcijoje; 3) pakeisti efektyviai kontroliuojamųjų užsienio vienetų pajamų apmokestinimo taisyklės, kuomet siekiama gauti iš hibridinių vienetų pajamų, neapmokestinamų investavimo jurisdikcijoje; 4) skatinti valstybes priimti reikalavimus teikti ataskaitas apie atitinkamą vienetų informaciją ir atitikti skaidraus vieneto sąlygas; 5) griežtinti mokesčių skaidrumą atvirkštinių hibridinių darinių, kurie yra nariai kontroliuojamos grupės.⁸²

2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyvos Nr. 2015/121/ES pakeitimai efektyviai išsprendė hibridines finansines kovos priemones ir dvigubo apmokestinimo klausimą. Šio teisės akto tikslas – įtvirtinti bendrąją antivengiminę taisyklę, kuria siekiama užkirsti kelią agresyviai mokesčių planavimui.⁸³ 2014 m. liepos 8 d. direktyvoje Nr. 2014/86/ES⁸⁴ ši

⁸² ENDRIJAITYS, M. Naujasis dividendų apmokestinimas kovojant prieš mokesčių vengimą. *VMI prie LR FM*. 2016, p. 8.

⁸³ *Ibid.*, p. 2.

⁸⁴ 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva Nr. 2014/86/ES, kuria iš dalies keičiama direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2014, OJ L 219, 25.7.

problema taip pat buvo minima, tačiau ne taip išsamiai kaip pastarojoje. Direktyvos priėmimo pagrindas buvo mažinti mokestinę naštą ir sukurti tinkamas mokestines sąlygas tarptautiniu lygiu veikiančioms įmonių grupėms, o ne nepagrįstai apsunkinti ir sudaryti kliūtis jų galimybei pasinaudoti direktyvos teikiama mokestine nauda, išskyrus apsimestinius darinius.

Jau minėta, jog viena iš holdingams taikomų nacionalinių lengvatų yra dalyvavimo išimties taisyklė, kada dividendai nėra apmokestinami. Remdamiesi šia suteikiama lengvata, valstybėse veidavo fiktyvūs holdingai, kurie iš esmės buvo tik formalūs dariniai, įkurti siekiant išvengti mokesčių mokėjimo. Pažabojant šį masinį reiškinį, mokesčių administratorius taiko antivengiminę taisyklę, įtvirtintą direktyvoje. Direktyvoje, kuria įtvirtinus bendrąją antivengiminę normą, yra siekiama neutralizuoti hibridinius darinius, pagal antivengiminės taisyklės nuostatas išdėstyta, jog valstybės narės nesuteikia galimybės naudotis šios direktyvos teikiama nauda darinio ar kelių darinių atžvilgiu, jeigu jų nustatymo pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų buvo gauti mokestinės naudos, kuri prieštarauja šios direktyvos dalykui ar tikslui, ir todėl jie yra apsimestiniai atsižvelgus į visus susijusius faktus ir aplinkybes.⁸⁵ Pareiga įrodyti holdingo verslo fiktyvumą tenka mokesčių administratoriui, tačiau šiuo atveju, kaip palengvinimas yra taikomas pagrindinis mokesčių teisės turinio viršenybės prieš formą principas, įgalinantis iš objektyvių faktinių aplinkybių visumos spręsti apie verslo fiktyvumą. Pažymėtina, jog tais atvejais, kuomet nors ir nustatoma, jog holdingas yra apsimestinis, tačiau neįgyjama mokestinė nauda, antivengiminė taisyklė netaikoma. Taigi, būtina sąlyga nustatyti piktnaudžiavimui yra mokestinės naudos siekis ir mokesčio mokėtojo tikslas gauti mokestinę naudą. Antivengiminė taisyklė taikoma tik tuo atveju, kai nustatoma, kad tiriamo (abejones keliančio) sandorio (ūkinės operacijos) vienintelis tikslas yra gauti minėtą mokestinę naudą.⁸⁶ Direktyvos Nr. 2015/121/ES 2 str.⁸⁷ įtvirtinta, kad apsimestiniais ir mokestinės naudos siekiančiais yra laikomi tokie dariniai:

- 1) yra apsimestiniai atsižvelgus į visus susijusius faktus ir aplinkybes;
- 2) nenustatyti dėl svarių komercinių priežasčių, atspindinčių ekonominę realybę;
- 3) pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų buvo gauti mokestinės naudos;

⁸⁵ 2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva Nr. 2015/121/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2015, OL L 21/1 2015 1 28.

⁸⁶ VASKELAITIS V., MARTIŠIŪTĖ, V. Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas. *Teisė*. 2010, Nr. 76, p. 18.

⁸⁷ 2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva Nr. 2015/121 dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2015, OL L 21/1 2015 1 28.

- 4) mokestinė nauda prieštarauja direktyvos tikslui užkirsti kelią piktnaudžiavimui ir direktyvos taikymo užtikrinimui skirtingose valstybėse narėse.

Šiuolaikinėje verslo praktikoje būna atveju, kad holdingas ne visuomet turi veiklos patalpas, personalą, ar vykdo pardavimų veiklą ir iš jos gauna pajamas ir tai nėra neįprastas reiškinys, leidžiantis vienareikšmiškai nuspręsti, jog darinys yra apsimestinis. Kaip minėta, toks holdingo tipas atitinka grynąjį holdingą, kuris yra pasyvus verslo santykių subjektas ir nevykdo ūkinės komercinės veiklos ar kontrolės patrunuojamų įmonių atžvilgiu, nes vienintelė jo veikla yra akcijų turėjimas. Analizuojant apsimestino darinio egzistavimą, ESTT pažymėjo, jog tai, kad patrunuojančiosios bendrovės nerezidentės ekonominę veiklą sudaro jos patrunuojamųjų bendrovių turto valdymas arba kad šios patrunuojančiosios bendrovės pajamos gaunamos tik iš šio valdymo, savaime negali reikšti, jog egzistuoja visiškai dirbtinis, ekonominio pagrindo neturintis darinys.⁸⁸ Taigi, grynasis holdingas, kuris nevykdo jokios ekonominės veiklos, negali būti tiesiogiai nustatytas kaip hibridinis darinys. Kiekvienu atveju turi būti vertinama individualiai atskira situacija. Analizuojant hibridinio darinio egzistavimą, mokestinės naudos siekis gali būti traktuojamas įvairiai, nėra objektyvu manyti, jog įsteigtas holdingas, kurio kaip verslo subjekto pagrindinis tikslas yra pelno siekimas, nesieks pasinaudoti direktyvos teikiamomis mokestinėmis lengvatomis, kurios yra skatinamos ir tokiu būdu sutaupyti lėšų, tačiau konkrečiu atveju turi būti nustatytas dominuojantis mokestinės naudos siekis.

Europos Komisijos nuomone, gali kilti nesklandumų direktyvos nuostatas perkėlus į nacionalinę teisę, kadangi šalys gali nustatyti skirtingo griežtumo lygio normas, kurios bus sudarytos pagal kiekvienos valstybės narės mokesčių sistemos ypatumus. Kiekvienu atveju, mokestinės naudos siekis ir sukčiavimo požymiai turi būti vertinami skirtingai pagal valstybių narių nustatytus kriterijus, kas šiuo atveju sukelia neaiškumų taikant šią hibridinių darinių neutralizavimo priemonę. Apskritai, direktyvoje suformuluotos antivengiminės taisyklės taikymas kelia abejonių, dėl įstatymo formuluotės aiškumo, bei mokesčių administratoriaus diskrecijos vertinant ar dariniai siekia išimtinai tik mokestinės naudos, bei kada mokestinė nauda yra dominuojantysis darinio tikslas.⁸⁹ Nėra iki galo aišku, kada yra tikslinga taikyti antivengiminę taisyklę, o kada ne, ir kaip yra apibrėžiamas mokestinės naudos siekis. Taigi, vertinant šias aplinkybes, kyla neapibrėžtumas, kuris turi būti aiškinamas ir sprendžiamas įstatymais arba teismų praktika.

⁸⁸ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas bylose *C C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁸⁹ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.grantthornton.lt/izvalgos/teises-ir-mokesciu-naujienos-nr-37/>>.

Nagrinėtoje ESTT byloje ginčo subjektas buvo holdingo bendrovė, įsteigta Vokietijoje, kurios buveinė buvo Nyderlanduose ir turėjo pagal Vokietijos teisę įsteigtos bendrovės akcijų. Kontroliuojama bendrovė išmokėjo holdingui dividendus, nuo kurių atskaitė pajamų iš kapitalo mokesčių. Vėliau buvo pateiktas prašymas, jog dividendų paskirstymas būtų atleistas nuo mokesčio prie šaltinio, tačiau, pagal Vokietijos pelno mokesčio įstatymą, holdingas negalėtų pasinaudoti direktyvos 5 str. įtvirtinta norma, nes įgyvendinus antivengiminės taisyklės taikymą Vokietijos teisės aktuose buvo numatomas reguliavimas drausti atleidimą prie pajamų šaltinio esant tam tikriems kriterijams. Ginčo byloje holdingas pateko į Vokietijos pelno mokesčio įstatyme nustatytas antivengiminės taisyklės taikymo ribas. ESTT šiuo atveju sprendė klausimą dėl atleidimo nuo mokesčio metodo taikymo mokesčiui prie šaltinio ir antivengiminės taisyklės taikymo problematiką perkėlus direktyvos nuostatas dėl apsimestinių darinių neutralizavimo į nacionalinę teisę. ESTT patikslino, jog tam, kad būtų laikoma, kad nacionalinės teisės aktu siekiama išvengti sukčiavimo ir piktnaudžiavimo, juo turi būti konkrečiai siekiama sudaryti kliūčių tokiems veiksams, kuriems būdingas visiškai dirbtinių, ekonominio pagrindo neturinčių darinių sudarymas, turint tikslą neteisėtai pasinaudoti mokesčių lengvata.⁹⁰ Byloje buvo išaiškinta, kad bendrąja sukčiavimo ar piktnaudžiavimo prezumpcija negalima pateisinti nei mokesčių vengimo pažabojimo priemonių, kuriomis pažeidžiamas direktyvos tikslas, nei mokesčių priemonės, kuria kliudoma pasinaudoti sutartyje užtikrinta pagrindine laisve. Taigi, galima manyti, jog nacionalinės teisės ir direktyvos reguliavimui esant skirtingam, negalima neatsižvelgus į visas esamas faktines aplinkybes taikyti antivengiminės taisyklės, apribojant verslo subjekto teisę pasinaudoti direktyvos teikiamomis lengvatomis. ESTT išaiškinta, jog siekdamas patikrinti, ar sandorio tikslas yra sukčiavimas ir piktnaudžiavimas, kompetentingos nacionalinės institucijos turi ne tik taikyti iš anksto nustatytus bendrus kriterijus, bet ir kiekvienu konkrečiu atveju bendrai patikrinti atitinkamą sandorį.⁹¹ Vien tik formaliai atitinkant įstatyme nurodytoms sąlygoms ar vienai iš jų dėl hibridinio darinio egzistavimo, negali savaime reikšti sukčiavimo arba piktnaudžiavimo buvimo. Patronuojančiųjų ir patronuojamųjų bendrovių direktyvoje nėra jokio reikalavimo dėl bendrovių, patenkančių į jos taikymo sritį, ekonominės veiklos pobūdžio arba pajamų sumos, gaunamos iš jų pačių veiklos.⁹² Atitinkamai, vien tik aplinkybė, kad holdingas yra

⁹⁰ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

⁹¹ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimas *Eqiom ir Enka, C-6/16*. 2017, EU:C:2017:641.

⁹² Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas byloje *C-504/16 Traxx Investments NV ir C-613/16 Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.

pasyvus ir nevykdo ūkinės veiklos, negali būti savaiminis pagrindas taikyti antivengiminę taisyklę.

Pagal autorę Ingridą Steponavičienę⁹³, jei mokestinė nauda nėra pagrindinis subjekto tikslas, t. y., jei vienokio ar kitokio sandorio, transakcijos ar jų grupės pasirinkimą lemia pagrįstos komercinės (t. y. ekonominės ar kitos) priežastys, kurios kiekvienu konkrečiu atveju gali būti skirtingos ir turi būti vertinamos individualiai, antivengiminė taisyklė negali būti taikoma. Taigi, pagal pateikiamus ESTT teismo išaiškinamus, holdingo atitikimas nacionaliniuose įstatymuose nurodytiems apsimestinių darinių požymiams savaime nėra pagrindas taikyti antivengiminę taisyklę, jei nėra išanalizuotos visos holdingo veiklos aplinkybės. Kaip pavyzdį galime apžvelgti situaciją, kuomet dukterinė įmonė yra įsteigta Lietuvoje, o kontroliuojančioji įmonė įsteigta Vokietijoje, o tikrasis naudos gavėjas yra Rusijos federacijoje. Šiuo atveju, taikant DAIS, iš dukterinės įmonės išmokami dividendai būtų apmokestinami Lietuvoje 15 proc. pelno mokesčio tarifu bei gaunančiai įmonei Rusijos federacijoje tarifu. Pagal Lietuvos Respublikos ir Rusijos federacijos sudarytą DAIS, nurodoma, jog dividendai standartiškai yra apmokestinami 10 proc. pelno mokesčio tarifu. Įsteigus tarpinę įmonę Vokietijoje, dividendai apmokestinami tik Lietuvoje, o išmokant juos naudos gavėjui Rusijos federacijoje, papildomai neapsimokestina. Formaliai, šioje situacijoje kyla įtarimas, jog Vokietijoje įsteigta įmonė galimai yra apsimestinis darinys. Kita vertus, vertinant, ar Vokietijoje įsteigta tarpinė bendrovė yra apsimestinis darinys, kuriuo pasinaudojus siekiama sumažinti mokesčius, turima įvertinti visas aplinkybes ir visą verslo sistemos veiklą.

2016 m. liepos 12 d. kovos su mokesčių vengimu direktyvos Nr. 2016/1164 6 str. įtvirtinta privaloma bendroji kovos su piktnaudžiavimu taisyklė, taikytina pelno mokesčio apskaičiavimo srityje.⁹⁴ Iki direktyvos priėmimo Europos sąjungos teisėje nebuvo privalomos bendrosios kovos su mokesčių vengimu taisyklės, valstybės narės, kurių rašytinėje teisėje galiojo arba nacionalinėje teismų jurisprudencijoje buvo pripažįstama bendroji nacionalinė kovos su mokesčių vengimu taisyklė, galėjo ja remtis ir apriboti direktyvose nustatytų nuostatų veikimą.⁹⁵ Taigi, iki direktyvos priėmimo, valstybės narės antivengiminę taisyklę taikė vadovaujamosios nacionaline praktika, kuri buvo skirtinga, dėl ko ESTT ir sprendė minėtas problemas dėl teisės aktų taikymo. Šios direktyvos nuostatų 6 str. įtvirtina bendrą kovos su mokesčių vengimu taisyklę - *apskaičiuodama pelno mokesťį*,

⁹³ STEPONAVIČIENĖ, I. Kovos su tiesioginių mokesčių vengimu taisyklių harmonizavimas ES ir jo įtaka nacionalinėms kovos su mokestiniu piktnaudžiavimu taisyklėms. *Jurisprudencija*. 2018, Nr. 25(2), p. 504.

⁹⁴ 2016 m. liepos 12 d. Europos Tarybos direktyva Nr. 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės. 2016, OJ L 193, 19.7.

⁹⁵ STEPONAVIČIENĖ, I. Kovos su tiesioginių mokesčių vengimu taisyklių harmonizavimas ES ir jo įtaka nacionalinėms kovos su mokestiniu piktnaudžiavimu taisyklėms. *Jurisprudencija*. 2018, Nr. 25(2), p. 509.

*valstybė narė neatsižvelgia į darinį ar kelis darinius, kurių sukūrimo pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų buvo gauti mokestinės naudos, kuri prieštarauja taikytinos mokesčių teisės esmei ar tikslui, ir todėl jie yra apsimestiniai, atsižvelgus į visus susijusius faktus ir aplinkybes. Darinys gali apimti daugiau nei vieną etapą ar dalį. 1 dalies tikslais darinys arba keli dariniai laikomi apsimestiniais, jeigu jie nebuvo sukurti dėl svarių komercinių priežasčių, atspindinčių ekonominę realybę. Kai į darinius arba jų grupę neatsižvelgiama pagal 1 dalį, mokestinis įsipareigojimas apskaičiuojamas laikantis nacionalinės teisės.*⁹⁶ Kita vertus, pažymėtina, jog direktyvos nuostata nepakankamai tiksliai apibrėžia sąvoką „sukūrimo pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų buvo gauti mokestinės naudos“, kuri turi būti perkelta į nacionalinę teisę, ir suprantama, identifikuotų mokestinės naudos požymius ir jos apimtį.

Igyvendinus direktyvos reikalavimus ir perkėlus antivengimines nuostatas į nacionalinę teisę, 2019 m. Lietuvoje buvo keičiamas PMĮ 11 str., 8 d. papildant tiesiogiai iš direktyvos paimamu tekstu. PMĮ str. 32 str. 6 d.⁹⁷ įtvirtina antivengiminės taisyklės taikymą nacionaliniu lygmeniu, nustatant, jog nuostatos dėl dividendų neapmokestinimo negali būti taikomos nustatčius apsimestinių darinių buvimą.

Hibridinių darinių atpažinimas ir neutralizavimas piktnaudžiaujant nacionalinėje teisėje nustatyta dalyvavimo išimties taisykle, Lietuvoje įtvirtintas įstatymiškai PMĮ 32 str. 6 d. Apsimestinių holdingų požymiai yra nurodomi PMĮ, o išsamiai detalizuojami PMĮ komentare, kurie jau kaip minėta, gali būti siejami su subjekto darbuotojų kompetencija, kvalifikacija, buveine, vykdoma realia veikla ir iš tos veiklos gaunamomis aktyviomis ir pasyviomis pajamomis, veiklos vykdymo laikotarpiu.

Gali būti atvejai, kai pavyzdžiui, įkuriami Lietuvoje registruota ir veikianti įmonė, kuri vykdydama veiklą sukaupia nepaskirstytojo pelno, tačiau dividendų nemoka. Vėliau, kitos įmonės nuperka minėtos įmonės akcijas ir tokiu būdu atsiranda holdingas. Holdingas dalį sumos už perkamas akcijas gali sumokėti piniginiu įnašu, o dalis pinigų sumos gali būti mokama išleidus obligacijas, kurias įsigyja holdingo bendrovės akcininkas. Nagrinėdamas minėta bylą, LVAT pažymėjo, kad ginčas tarp bendrovės ir mokesčių administratoriaus kilo dėl to, ar mokesčių administratorius pagrįstai pripažino, jog bendrovė, pasinaudodama naujai įsteigta holdingo bendrove, kaip tarpine grandimi, akcininkams išmokėjo dividendus, išvengiant jų apmokestinimo gyventojų pajamų

⁹⁶ 2016 m. liepos 12 d. Europos Tarybos direktyva Nr. 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės. 2016, OJ L 193, 19.7.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

mokesčiu.⁹⁸ Teismo vertinimu, nustatytos faktinės aplinkybės ir aktualios Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatos leidžia daryti išvadą, kad bendrovė, išmokėdama dividendus holdingo bendrovei, siekė išvengti tų mokesčių prievolių, kurios atsirastų, jei šios sumos, kaip dividendai, būtų tiesiogiai išmokėti akcininkams.⁹⁹ Minėtoje byloje, įsteigus apsimestinį holdingą buvo dirbtinai sukuriama sandorių grandinė su tikslu nemokėti Gyventojų pajamų mokesčio. Kontroliuojama bendrovė holdingui išmokėjo dividendus, kurie buvo beveik vienintelės kontroliuojančios bendrovės gaunamos pajamos. Gavusi dividendus, holdingo bendrovė nusprendė įsigyti kitą dalį dukterinės įmonės akcijų ir išleisti obligacijų iš akcininkų fizinių asmenų, tokiu būdu pervesdama pinigus už akcijas tiesiogiai fiziniam asmeniui, o vertybinių popierių perleidimas nebuvo apmokestinamas. Pagal akcijų pardavimo sandorį, obligacijų pirkimo - pardavimo sutartimi išmokėtos pajamos už vertybinių popierių pardavimą bei palūkanos už obligacijas faktiškai yra laikytinos dividendais, nes vienintelis šios finansinės schemos tikslas ir prielaidos buvo išvengti mokesčių mokėjimo.

Nors Lietuvos teismų praktikoje yra laikomasi pozicijos, kad vien tik mokesčių mokėtojui palankaus sandorio sudarymas siekiant sumažinti mokesčių mokėjimą negali būti tiesiogiai traktuojamas kaip mokesstinės naudos siekis, tačiau teismai sprenddami tokio pobūdžio bylas dažniausiai mokesčio mokėtojo veiksmus vertina vadovaudamiesi jo sąžiningumu. Kai objektyviai nustatoma, kad atitinkamas sandoris (ūkinė operacija) turėjo kitus, ekonomiškai arba kitaip pagrįstus tikslus, nurodyta norma negali būti taikoma net ir tuo atveju, kai mokesčio mokėtojas turėjo iš šio sandorio (ūkinės operacijos) atitinkamą mokesstinę naudą. Esant galimybei pasirinkti vieną iš kelių teisėto elgesio modelio variantų, mokesčio mokėtojas neprivalo rinktis tokio, pagal kurį jam atsirastų didžiausia mokesstinė prievolė, ar kuris būtų naudingiausias valstybės biudžetui.¹⁰⁰ Taigi, Lietuvos Respublikoje apsimestinio holdingo, kuris įterpiamas dėl mokesčių naštos sumažinimo, praktika nustatymo atžvilgiu yra paremta mokesčių teisėje gerai žinomu turinio viršenybės prieš formą principu. Administraciniai teismai, aiškindami turinio viršenybės prieš formą principo reikšmę bylose, susijusiose su apsimestiniais holdingais yra pažymėję, kad įmonės veiklos vertinimas atliekamas, inter alia, paisant protingumo ir sąžiningumo principų; turinio viršenybės prieš formą principo taikymas pats savaime (savarankiškai) negali tiesiogiai paveikti aptariamų santykių dalyvių teisių ir pareigų apimtį ar sukurti naujas

⁹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. EA-109-968/2019

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-517-442/2017.

mokestinių prievolių atsiradimo ir priskyrimo atitinkamam asmeniui taisyklės, bet sudaro prielaidas atitinkamus santykius kvalifikuoti pagal kitas mokesčių įstatymų ir juos lydinių teisės aktų nuostatas, nei tas, kurios būtų taikomos atsižvelgiant į formalią mokestinių teisinių santykių dalyvių veiklos išraišką.¹⁰¹

Atkreiptinas dėmesys, jog PMĮ 32 str. 6 d. įtvirtinta antivengiminė taisyklė turi panašumo su mokesčių teisėje itin aktualiu turinio viršenybės prieš formą principu ir gali būti su juo painiojama. Turinio viršenybės prieš formą principas nustato, kad mokesčių teisiniuose santykiuose svarbiausia vertinti šių santykių dalyvių (tiek mokesčių mokėtojo, tiek mokesčių administratoriaus) veiklos turinį, o ne formalią jos išraišką bei šio principo aiškinimas ir taikymas kiekvienu atveju priklauso nuo konkrečių faktinių aplinkybių.¹⁰² MAĮ 69 str. 1 d. įtvirtinta bendroji kovos su mokesčių vengimu taisyklė, taikoma ne bet kokiems sandoriams, operacijoms ar jų grupei, o tik tiems, kurie sudaromi iškeliant tikslą gauti mokestinę naudą.¹⁰³ Nėra detalizuota, ar mokestinės naudos siekis turi būti pagrindinis, ar gali būti ir šalutinis tikslas, ar vienas iš tikslų. LVAT turinio viršenybės prieš formą principo taikymo aspektu yra išaiškines, jog siekiant konkrečiai situacijai taikyti MAĮ 69 str. 1 d. nuostatas, būtina nustatyti, jog mokesčių mokėtojas, sudarydamas atitinkamus sandorius ar vykdydamas tam tikras ūkines operacijas, siekė vienintelio tikslo – gauti mokestinės naudos.¹⁰⁴ Tačiau, kai objektyviai nustatoma, kad atitinkamas sandoris (ūkinė operacija) turėjo kitus, ekonomiškai arba kitaip pagrįstus tikslus, nurodyta norma negali būti taikoma, net ir tuo atveju, kai mokesčio mokėtojas turėjo iš šio sandorio (ūkinės operacijos) atitinkamos mokestinės naudos.¹⁰⁵ Taigi, turinio viršenybės prieš formą principas negali būti taikomas, kai šalia mokestinės naudos siekio nustatomas ekonominės naudos siekis. Atitinkamai, MAĮ 69 str. 1 d. nuostatos negali būti taikomos jei sandoroje vyrauja ekonominė nauda.

Kovos su mokesčių vengimu direktyvos 6 str. įtvirtinta bendroji kovos su mokesčių vengimu taisyklė yra griežtesnė: ji taikoma ne visais atvejais, kai darinio ar kelių darinių sukūrimu siekta mokestinės naudos, bet tik tada, kai mokestinės naudos tikslas buvo pagrindinis ar vienas pagrindinių tikslų. Taigi, šios nuostatos nėra aiškios, bet iš to seka išvada, kad turi egzistuoti objektyvūs ir subjektyvūs elementai, leidžiantys konstatuoti mokestinės naudos siekimą kaip vienintelį tikslą. Įstatymuose šie elementai nėra tiesiogiai įtvirtinti, tik minimas subjektyvusis elementas – mokestinės naudos siekis, kaip vienas iš

¹⁰¹ *Ibid.*

¹⁰² Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo komentaras. *VMI prie LR FM*, 2001, Nr. IX-675.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 63-2243 45.

¹⁰⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A-835-556/2016.

¹⁰⁵ *Ibid.*

pagrindinių holdingo tikslų. Taigi, PMI 32 str. 6 d. įtvirtinta antivengiminė taisyklė yra taikoma plačiau ir griežčiau, net tada, kai net šalia mokestinės naudos yra nustatomas komercinės naudos tikslas.

Taigi, jei vienintelis ar pagrindinis mokesčio mokėtojo pasirinkimo tikslas yra mokestinės naudos, prieštaraujančios mokesčių įstatymų tikslams gavimas, tokios situacijos tiek ESTT praktikoje, tiek Lietuvos administracinių teismų praktikoje, tiek teisės mokslo doktrinoje pripažįstamos mokestiniu piktnaudžiavimu.¹⁰⁶ Siekiant tai neutralizuoti, privalo būti taikomos tam tikros specialiosios įstatymų nuostatos.

2.5. Palūkanų apmokestinimas pelno mokesčiu

Pelno mokesčiu yra apmokestinamos ir holdingų gaunamos ar mokamos palūkanos už suteiktas finansines paslaugas. Dažna situacija kai holdingas moka palūkas dukterinei įmonei už suteiktą paskolą bei naudojasi šios įmonės lėšomis.

Palūkanų ir autorinių atlyginimų apmokestinimą Europos sąjungoje sureguliuoja 2003 m. birželio 3 d. Europos Tarybos direktyva Nr. 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos, taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių¹⁰⁷ siekiant išvengti dvigubo šių pajamų apmokestinimo, sureguliuoti Europos sąjungos rinką bei palengvinti tarptautinius sandorius. Direktyvos nuostatos yra perkeltos į nacionalinės teisės nuostatas ir PMI.

Praktikoje kyla klausimų, koks tarptautinis ir nacionalinis reguliavimas yra nustatytas apmokestinant holdingo palūkanas. Pagal bendrą taisyklę, pajamos iš palūkanų apmokestinamos prie šaltinio. PMI 37¹ str. numatyta galimybė neapmokestinti palūkanų prie šaltinio, jei pajamų gavėjas (faktiškasis savininkas) yra užsienio vienetas – tik Europos sąjungos valstybės narės rezidentas mokesčių tikslais arba šio Europos sąjungos valstybės narės vieneto nuolatinė buveinė yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje.¹⁰⁸ Ši nuostata gali būti taikoma tik atitikus nurodomus griežtus tikrojo savininko kriterijus, įtvirtintiems minėtame PMI straipsnyje: 1) ES valstybės narės vienetas turi turėti verslo organizavimo formą, nurodytą 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyvoje Nr. 2003/49/EB; 2) būti mokesčių mokėtojas pagal direktyvą, mokamos sumos turi būti susiję su nuolatine

¹⁰⁶ STEPONAVIČIENĖ, I. Kovos su tiesioginių mokesčių vengimu taisyklių harmonizavimas ES ir jo įtaka nacionalinėms kovos su mokestiniu piktnaudžiavimu taisyklėms. *Jurisprudencija*. 2018, Nr. 25(2), p. 505.

¹⁰⁷ 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva Nr. 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių. 2003, OJ L 157, 26.6.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

buveine; 3) gauti pajamas savo naudai, o ne kaip kito asmens agentas, patikėtinis, pasirašyti įgaliotas asmuo ir pan.; 4) būti ES valstybės narės vienetu ar turėti nuolatinę buveinę ES valstybėje; 5) pajamas išmokantis subjektas ne mažiau kaip 2 m. be pertraukų turi valdyti ne mažiau kaip 25 proc. dukterinės įmonės akcijų; pajamas gaunantis subjektas ne mažiau kaip 2 m. be pertraukų turi valdyti ne mažiau kaip 25 proc. dukterinės įmonės akcijų; 6) vienetas tiesiogiai ne mažiau kaip 2 m. valdo ne mažiau kaip 25 procentus akcijų šias pajamas gaunančiame ES valstybės narės vienetu arba ES valstybės narės vienetu, kurio nuolatinė buveinė gauna šias pajamas.¹⁰⁹ Iš pateikiamų reikalavimų matyti, tiek direktyva, tiek PMĮ griežtai siekia apibrėžti ir nustatyti tikrąjį išmokamų palūkanų savininką, kas yra labai svarbus momentas apmokestinant palūkanas.

ESTT sujungtose bylose Nr. C-115/16, Nr. C 119/16, Nr., C-299/16 buvo nagrinėjama byla, susijusi su holdingo gaunamų palūkanų apmokestinimu. Šalys siekė mokesčių suderinamumo ir nustatė, jog palūkanų mokėjimai tarp holdingo ir kontroliuojamos įmonės būtų apmokestinami vieną kartą vienoje valstybėje. Palūkanos, susidaranti susitariančioje valstybėje ir mokamos kitos susitariančios valstybės rezidentui, gali būti apmokestinamos toje kitoje valstybėje tik tada, kai tas rezidentas yra tikrasis jų savininkas.¹¹⁰ Išaiškinta, jog sąvoka „tikrasis savininkas“ neapima bendrovių tarpininkų ir turi būti suprantama ne siaurąja ir technine reikšme, bet taip, kad ja siekiama išvengti dvigubo apmokestinimo ir užkirsti kelią sukčiavimui ir mokesčių vengimui.¹¹¹ Atleidimas nuo mokesčio palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimų, susidariusių valstybėje narėje, taikomas su sąlyga, kad jų tikroji savininkė yra kitoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė ar valstybės narės bendrovės nuolatinė buveinė, esanti kitoje valstybėje narėje.¹¹²

Dėl palūkanų dvigubo apmokestinimo išvengimo buvo pasakyta, jog sąvoka „palūkanų savininkas“ turi būti aiškinama pagal direktyvos Nr. 2003/49¹¹³ 1 str. 1 d. nuostatas ir reiškianti subjektą, kuris faktiškai gauna naudos iš jam sumokėtų palūkanų. Tik Europos sąjungoje įsteigta bendrovė gali būti laikoma tikrąja palūkanų savininke. Įrodymo našta įrodyti, jog holdingas nėra tikroji palūkanų savininkė tenka mokesčių administratoriui. Byloje buvo akcentuota ir tai, jog finansiniai dariniai, kurių vienintelis tikslas yra pasinaudoti mokesčiais lengvatomis taikant direktyvą Nr. 2003/49 ir kurie

¹⁰⁹ *Ibid.*

¹¹⁰ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2019 m. vasario 26 d. sprendimas bylose C-115/16, N *Luxembourg*, C- 118/16, X *Denmark*, C 119/16, C-*Denmark I*, C-299/16, Z *Denmark*.

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva Nr. 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos, taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių. 2003, OJ L 157, 26.6.

¹¹³ *Ibid.*

įsiterpia tarp bendrovės, kuri moka palūkanas ir tikrojo savininko, išvengiama mokesčio už palūkanas mokėjimo, kelia pavojų ekonominei sanglaudai ir geram vidaus rinkos veikimui, iškreipia konkurencijos sąlygas. Atitinkamai, šiam tikslui yra taikomas draudimo piktnaudžiauti principas.

ESTT pažymėjo, jog esama situacijų, kuomet tikrojo savininko nustatymas yra neįmanomas. <...> nustatymas gali būti neįmanomas, be kita ko, dėl to, kad galimi tikrieji savininkai yra nežinomi. Nacionalinė mokesčių institucija, atsižvelgiant į tam tikrų finansinių darinių sudėtingumą ir į tai, kad dirbtiniuose dariniuose dalyvaujančios bendrovės tarpininkės gali būti įsteigtos ne ES, nebūtinai turi informacijos, kuri jai leistų nustatyti šiuos savininkus.¹¹⁴ Nors įrodymo pareiga apie piktnaudžiavimą tenka mokesčių administratoriui, tokiu atveju, kai tikrojo savininko nustatymas yra neįmanomas, iš mokesčių administratoriaus neturėtų būti reikalaujama pateikti įrodymus, kurių pateikimas yra objektyviai negalimas. Teismas nagrinėtoje byloje akcentavo, jog siekdama atsisakyti pripažinti bendrovei tikrosios palūkanų savininkės statusą ar nustatyti piktnaudžiavimo teise buvimą, nacionalinė institucija neprivalo nustatyti įmonės ar įmonių, kurias ji laiko tikrosiomis šių palūkanų savininkėmis.¹¹⁵

Byloje buvo paminėtas ir kitas svarbus teiginys - tai, kad mokesčių mokėtojas ieško palankiausios jam apmokestinimo schemos, neturėtų pagrįsti bendrosios sukčiavimo ar piktnaudžiavimo prezumpcijos netaikymo.¹¹⁶ Taigi, atsisakymas taikyti lengvatą gali būti grindžiamas šiuo principu. Byloje taip pat buvo išaiškinta, kokie veiksmai gali būti traktuojami kaip piktnaudžiavimas dėl kurio netaikomas atleidimas nuo pelno mokesčio, kai palūkanų, kurias pervedė bendrovės tarpininkės, galutinė tikroji savininkė yra bendrovė, turinti buveinę trečiojoje šalyje, su kuria atitinkama valstybė narė sudarė dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartį. ESTT pasakė, kad turi būti nustatytos aplinkybės, kad ūkio subjektai sudarė visiškai formalius, ar apsimestinius sandorius, neturinčius jokio ekonominio ir komercinio pagrindo, siekdami pagrindinio tikslo pasinaudoti nepagrįsta lengvata.¹¹⁷

Iš pajamų atskaitomos palūkanų sąnaudos, neviršijančios palūkanų pajamų.¹¹⁸ Aktualu paminėti, jog apmokestinant palūkanas anksčiau buvo svarbi plonos kapitalizacijos taisyklė, numatanti, kad kol skolintas kapitalas neviršija 1:4, tol palūkanos

¹¹⁴ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2019 m. vasario 26 d. sprendimas bylose C-115/16, N Luxembourg, C-118/16, X Denmark, C 119/16, C-Denmark I, C-299/16, Z Denmark.

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ Europos sąjungos Teisingumo teismo 2019 m. vasario 26 d. sprendimas bylose C-115/16, N Luxembourg, C-118/16, X Denmark, C 119/16, C-Denmark I, C-299/16, Z Denmark.

¹¹⁷ *Ibid.*

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

už skolintą kapitalą gali būti laikomos leidžiamais atskaitymais iš apmokestinamų pajamų. Viršijanti suma buvo numatyta kaip neleidžiami atskaitymai. Taigi, iš pajamų buvo galima atskaityti visas palūkanų sąnaudas, jei palūkanos atitinka rinkos sąlygas, yra ekonominės veiklos dalis, bei skolintas kapitalas neviršija nuosavo kapitalo daugiau kaip keturis kartus.

2016 m. liepos 12 d. kovos su mokesčių vengimu direktyva Nr. 2016/1164 nustatė specialias kovos su mokesčių vengimu taisykles, vieną iš jų - palūkanų ribojimo taisyklę.¹¹⁹ Direktyvos 4 str. numatyta palūkanų ribojimo taisyklė – „viršijančios skolinimosi sąnaudos atskaitomos tuo mokestiniu laikotarpiu, kurį jos buvo patirtos, tik iki 30 % mokesčių mokėtojo pajamų prieš palūkanų mokėjimą, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją (EBITDA).“¹²⁰ Ši taisyklė PMĮ perkelta į nacionalinę teisę. Pirmasis svarbus apribojimas yra tas, jog jei palūkanų sąnaudos viršija palūkanų pajamas, atskaityti galima ne daugiau kaip 30 proc. apmokestinamojo pelno.¹²¹ Taigi, 30 proc. viršijanti dalis nemažins apmokestinamojo pelno. Kitas svarbus apribojimas - iš pajamų gali būti atskaitoma palūkanų sąnaudų, viršijančių palūkanų pajamas, suma, neviršijanti 3 000 000 EUR ir taikoma visai įmonių grupei.¹²² Šie pakeitimai apriboja holdingams ir tarpusavyje susijusioms įmonių grupėms palūkanų atskaitymo galimybes siekiant užkirsti kelią pelno nutekėjimui ir mokesčių vengimui.

¹¹⁹ STEPONAVIČIENĖ, I. Kovos su tiesioginių mokesčių vengimu taisyklių harmonizavimas ES ir jo įtaka nacionalinėms kovos su mokestiniu piktnaudžiavimu taisyklėms. *Jurisprudencija*. 2018, Nr. 25(2), p. 505.

¹²⁰ 2016 m. liepos 12 d. Tarybos direktyva Nr. 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės. 2016, OJ L 193, 19.7.

¹²¹ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.

¹²² *Ibid.*

3. UŽSIENIO VALSTYBIŲ PRAKTIKA DĖL PELNO APMOKESTINIMO

Analizuojat holdingą, svarbu yra palyginti holdingų veiklą ir mokamus mokesčius Lietuvoje kartu su kitose Baltijos valstybėse vyraujančia praktika apmokestinant holdingus. Iš esmės tai yra būtina siekiant paanalizuoti ir nustatyti kurioje valstybėje holdingo steigimas yra palankiausias, o kurioje yra susiduriama su didesne finansine našta tenkančia apmokestinant gautą pelną. Kita vertus, Baltijos valstybėms esant panašiam ekonomikos vystymosi lygyje, pelno mokesčio sistema šiuo aspektu yra gana artima visoms trims valstybėms.

Pelno, kaip ir kitų mokesčių, įstatymai Baltijos šalyse buvo paskelbti 1990 m. – 1991 m. netrukus po Tarybų sąjungos žlugimo. Tuo metu Lietuvoje buvo nustatytas 33 proc. mokesčio tarifas, Estijoje – 26 proc., Latvijoje – 25 proc. Po Tarybų sąjungos, keičiantis valstybės ekonominei struktūrai atsirado poreikis keisti ir mokesčių sistemą. Kadangi esamas pelno mokesčio tarifas integruojantis į rinkos ekonomikos valstybes palyginus buvo didelis, buvo poreikis jį sumažinti. Latvija ir Estija nuo 2001 m. pelno mokesčio tarifą nuosekliai mažino. Lietuvoje pelno mokesčio tarifai buvo keičiami kur kas dažniau ir tik nuo 2010 m. padėtis stabilizavosi ir iki šiol siekia 15 proc. Baltijos šalyse taikomi pelno mokesčio tarifai nagrinėjamu laikotarpiu buvo žemesni nei ES šalių narių vidurkis, o išryškėjusi bendra tendencija - pelno mokesčio dalis mokestinėse įplaukose linkusi mažėti.¹²³

Baltijos šalyse pelno mokesčio surinkimas yra stipriai arba labai stipriai susijęs su BVP, Latvijoje pelno mokesčio surinkimas stipriai koreliuoja ir su importu, Estijoje – labai stipriai su tiesioginėmis užsienio investicijomis, tačiau remiantis Lietuvos, Latvijos ir Estijos oficialiosios statistikos duomenų bazėmis galima teigti, kad pelno mokestis yra vienas pagrindinių verslo įmonių mokamų mokesčių, sudarantis santykinai nedidelę nacionalinio biudžeto mokestinių pajamų dalį.¹²⁴ Didžiausia pelno mokesčio dalis surenkama į nacionalinį biudžetą yra Lietuvoje, mažiausioji – Estijoje.

3.1. Estijos valstybės praktika apmokestinant holdingus

¹²³ SNITKIENĖ K., SENKUS K., BUDRIONYTĖ R. Pelno mokesčio surinkimą lemiantys veiksniai: Baltijos šalių analizė. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 2018, Nr. ISSN 2538-8762. p. 100.

¹²⁴ *Ibid.*, p. 98.

Estijos įstatymai numato, jog holdingo bendrovė Estijoje gali būti įsteigta, kai ji yra registruojama Estijoje. Holdingą steigiant kaip UAB (vadinamą OU) reikalinga minimali įstatinio kapitalo suma yra 25.000 EUR, o steigiant AB (IS) reikalinga minimali 2500 EUR suma. Dažniausiai užsienio investuotojai Estijoje steigia kontroliuojančiąsias įmones, siekdami turėti savo žinioje įvairių rūšių turtą, o labiausiai paplitęs nekilnojamasis turtas ir intelektualinė nuosavybė. Be to, kontrolės bendrovės įkūrimas Estijoje suteikia ir kitų pranašumų, pavyzdžiui, galimybę išmokėti dividendus per metus laiko akcininkų tapatybės konfidencialumo režimu. Uždirbtas pelnas ar palūkanos neapmokestinami iki tol, kol jis nebus paskelbtas, tokiu būdu apmokestinimo momentas atidedamas iki paskirstymo momento.¹²⁵ Tai reiškia, jog įmonės turi galimybę atidėti pelno mokesčio mokėjimą kiekvienais mokesčiais metais.

Pelno mokesčio reguliavimas nusistovėjo po nepriklausomybės atgavimo 2000 m. priėmus Estijos pelno mokesčio įstatymą. Estijoje, kontroliuojančioms bendrovėms nėra nustatytas specialus mokesčių režimas, kitaip tariant, panašiai kaip ir Lietuvoje pelno mokestis yra apmokestinamas ir apskaičiuojamas esant įvairioms išimtims, lengvatoms ir kitoms specialioms nuostatoms. Paminėtina, jog Estija renka pelno mokestį tik nuo pelno, kuris paskirstomas kaip dividendai, akcijų supirkimas, kapitalo mažinimas, likvidavimo pajamos. Pelno mokestis netaikomas apmokestinamajai bazei, bet gali būti apmokestinami įvairūs sandoriai. Mokėjimai, kurie yra ar gali būti prilyginami pelno paskirstymu, pavyzdžiui, išlaidos verslui, aukos, dovanos, ir sandorių kainodaros koregavimai gali būti apmokestinami taikant bendrą pelno mokesčio tarifą. Esminis privalumas – pelno mokestis nemokamas tol, kol nėra paskirstomas pelnas, skirtingai nei kitose valstybėse, kai įmonės pelno mokestį turi mokėti kasmet. Taigi, jei įmonė negauna pelno ar jo nepaskirsto dividendais, pelno mokesčio mokėti nereikia. Savo ruožtu, šiuo aspektu Estija yra vertinama kaip ypatingai patraukli šalis verslui dėl mokesčinės sistemos paprastumo ir aiškumo.¹²⁶

Estijoje bendrasis pelno mokesčio tarifas yra 20 proc., kuris taikomas ir dividendams.¹²⁷ Tačiau, galimas ir sumažintas pelno mokesčio tarifas, kurį sudaro 14 proc. tais atvejais kai dividendai yra mokami kasmet reguliariai, ne rečiau kaip tris metus iš eilės. Šis tarifas taikomas tiek rezidentams, tiek nerezidentams. Nors nuo 2015 m. Estijoje nustatytas 20 proc. pelno mokesčio tarifas, tačiau Estijos kontroliuojančiosios bendrovės,

¹²⁵ KANTŠUKOV M., SANDER, P. A lesson in valuation from Estonia: the difference between the fundamental value of equity under distributed and traditional profit taxation systems. *Verslas: teorija ir praktika*. Nr. ISSN 1648-0627. 2018, p. 147.

¹²⁶ SNITKIENĖ K., SENKUS K., BUDRIONYTĖ R. Pelno mokesčio surinkimą lemiantys veiksniai: Baltijos šalių analizė. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 2018, Nr. ISSN 2538-8762. p. 98.

¹²⁷ Income Tax Act. *RT I*, 1999, Nr. 101, 903.

kurios nepaskirstė jokio pelno, neapmokestinamos.¹²⁸ Taigi, taikomas 0 proc. pelno mokesčio tarifas ir toks reguliavimas skatina įmones išsimokėti dividendus, o ne investuoti į verslo plėtrą. Pagal bendrąją Estijos pelno mokesčio įstatymo reguliavimą, mokesčių nuo išmokamų dividendų moka dividendus paskirstanti Estijos dukterinė įmonė. Dividendus gaunanti Estijoje veikiantis holdingas nemoka mokesčių nuo gaunamų dividendų, kadangi dividendų apmokestinimas paremtas apmokestinimo prie šaltinio principu.¹²⁹

Kai dividendai yra gaunami iš užsienyje veikiančios dukterinės įmonės, tada pelno mokestis yra mokamas šaltinio valstybėje. Taigi, gauti dividendai Estijoje, kaip rezidavimo valstybėje jau nėra apmokestinami antrą kartą. Tačiau, jei Estijos patronuojančios įmonės turimų dukterinės įmonės akcijų dalis yra mažesnė nei 10 proc., uždirbtas pelnas bus apmokestinamas dividendų paskirstymo momentu, neatsižvelgiant į ankstesnį apmokestinimą.¹³⁰

Jei dukterinė įmonė yra įsteigta Estijoje, o holdingas kitoje valstybėje, dvigubas apmokestinamas dėl dividendų yra naikinamas pagal DAIS, todėl holdingas gaunantis dividendus iš Estijos neapmokestinamas vadovaujantis DAIS nuostatomis taikant atleidimo arba kredito metodą. Kai taikomas kredito metodas, sumokėtas mokestis vienoje valstybėje gali būti mažinamas taikant išskaičiavimą iš tenkančios mokėti sumos procentaliai pagal toje valstybėje su kuria sudaryta DAIS vyraujančią pelno mokesčio tarifą. Estija yra sudariusi DAIS su 56 skirtingomis šalimis ir galioja visos Europos sąjungos direktyvos, kurios sukuria daugiau galimybių efektyviai apmokestinti įmones.

Holdingai Estijoje steigiami ir siekiant sumažinti tam tikrus mokesčius pagal Europos sąjungos patronuojančių ir dukterinių bendrovių direktyvą. Tai yra vienas iš didžiausių holdingo privalumų Estijoje, kaip Europos sąjungos valstybėje įsteigtam holdingui, taikant atleidimo nuo mokesčio metodą.¹³¹ Jei Estija yra sudariusi DAIS su šalies nerezidentu valstybe, kuri nustato palankesnes Estijos apmokestinimo sąlygas nerezidentų gautoms pajamoms nei numatyta Estijos pajamų pelno mokesčio įstatyme, taikomos sutarties nuostatos.¹³²

Kitas aspektas, svarbus dėl Estijos holdingų mokesčių yra tas, kad nuo 2009 m. sausio 1 d. Estijos bendrovės akcininkams nerezidentams ne taikomas išskaičiuojamasis mokestis

¹²⁸ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.companyincorporationestonia.com/holding-company-in-estonia>

¹²⁹ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.estoniancompanyregistration.com/taxation-of-dividends-in-estonia>.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.companyincorporationestonia.com/holding-company-in-estonia>.

¹³² [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.emta.ee/eng/business-client/income-expenses-supply-profits/taxation-income-non-residents>.

už holdingo paskirstytus dividendus.¹³³ Estijos pajamų mokesčio įstatymas nerezidentams, įregistravusiems nuolatinę buveinę Estijoje, palankus, išskyrus atvejus, kai mokesčių mokėtojas nerezidentas, neturintis nuolatinės buveinės Estijoje, moka pajamų mokestį tik nuo pajamų, gautų iš Estijoje esančio pajamų šaltinio.¹³⁴

Estijos įstatymuose numatyta dalyvavimo išimties taisyklė, pagal kurią dividendai dvigubai neapmokestinami akcininkams. Todėl tam tikromis sąlygomis Estijos kontroliuojančioji bendrovė gali perleisti dividendus savo akcininkams be jokių papildomų mokesčių įpareigojimų. Atleidimas nuo mokesčių yra automatinis ir taikomas motininių ir dukterinių įmonių santykiams pagal Estijos pelno mokesčio įstatymo 50 str., kai¹³⁵:

- 1) Estijos patronuojanti įmonė valdo ne mažiau kaip 10 proc. dukterinės įmonės akcijų ir ši įmonė yra įsteigta Europos sąjungoje ar Europos ekonominėje erdvėje ar Šveicarijoje;
- 2) pelnas yra gautas per nuolatinės buveinės;
- 3) pelnas yra gautas iš kitų užsienio dukterinių įmonių, kuriose Estijos įmonė turi bent 10 proc. akcijų, su sąlyga, kad/arba bazinis pelnas turi bus apmokestintas prie pajamų šaltinio arba buvo apmokestintas užsienio pajamų mokestis nuo gautų dividendų;
- 4) pelnas yra gautas iš užsienyje veikiančios dukterinės įmonės ir apmokestinamas šaltinio valstybėje;
- 5) taikoma likvidavimo procedūra ar įstatinio kapitalo mažinimas, kurio metu buvo apmokestinti dividendai.

Dalyvavimo išimties taisyklė taikoma bet kokiems dividendams, kuriuos turi mokėti dukterinės įmonės, kurios yra Europos ekonominėje erdvėje.

Fiskaliniai holdingo bendrovės Estijoje pranašumai yra palankaus mokesčių režimo egzistavimas, ypač gaunamų ir išmokėtų dividendų apmokestinimas, galimybė įgyvendinti Europos direktyvas dėl dividendų, palūkanų ir honorarų apmokestinimo tarp susijusių bendrovių. Estijos kontroliuojančioji bendrovė taip pat turi galimybę išvengti dvigubo apmokestinimo, pagal kurį dividendų, palūkanų ir honorarų mokesčio tarifai gali būti mažesni nei numatyti įstatymuose. Be to, Estijoje registruotos įmonės ir nuolatinės

¹³³ *Ibid.*

¹³⁴[interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.emta.ee/eng/business-client/income-expenses-supply-profits/taxation-income-non-residents>>.

¹³⁵ Income Tax Act. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/509052019002/consolide>>.

buveinės nėra apmokestinamos. Taigi, Estijos pelno mokesčio sistema suteikia puikią aplinką kaupti kapitalą ir pelną įgyjant mokesčių lengvatų.

Holdingų apmokestinimas pelno mokesčiu buvo pakoreguotas įvedus 2018 m. gruodžio 28 d. pelno mokesčio įstatymo pakeitimą. Įvestos kontroliuojamos užsienio bendrovės taisyklės, numatančios, kad holdingų gaunamas pelnas bus priskiriamas ir apmokestinamas holdingo bendrovei rezidentei, šis reguliavimas apima užsienio nuolatines buveines ir užsienio bendroves, kuriose pati Estijos rezidentė arba kartu su dukterinėmis įmonėmis tiesiogiai ar netiesiogiai valdo daugiau kaip 50 proc. akcijų, pajų ar balsavimo teisių. Taisyklės išimtis taikoma tais atvejais, kai praėjusių finansinių metų kontroliuojančios įmonės pelnas neviršija 750000 EUR, o kitos veiklos pajamos, dukterinių ir asocijuotų įmonių pelnas, finansinės investicijos, palūkanų pajamos ir kitos finansinės pajamos neviršija 75000 EUR tuo pačiu laikotarpiu.¹³⁶

Įgyvendinant kovos su mokesčių vengimu direktyvą, pagal direktyvos nuostatas Estijoje, 2018 m. gruodžio 28 d. pelno mokesčio įstatymo pakeitimu sustiprėjo antivengiminės taisyklės taikymas. Antivengiminė taisyklė Estijoje taikoma apsaugant nuo mokestinio sukčiavimo ir nesąžiningo mokesčių mokėjimo. Yra bendra antivengiminė taisyklė, leidžianti mokesčių administratoriams nepaisyti teisinės sandorio formos ir perklasifikuoti jį mokesčių tikslais pagal savo „tikrąją“ ekonominę reikšmę, jei tam yra pagrindas.¹³⁷ Nuo 2016 m. lapkričio 1 d. įsitvirtino antivengiminė nuostata, pagal kurią dalyvavimo išimties taisyklė dividendams netaikoma, kai nustatomi netikri sandoriai ar sandoriai, kurių pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų yra įgyti mokestinę naudą. Pažymėtina, kad pagal direktyvą, įvedamos tam tikros nuostatos, įskaitant tai, kad pelno mokestis bus imamas nuo tos sumos, kurią bendrovė rezidentė būtų gavusi kaip pajamas, arba sumos, kurios bendrovė rezidentė nebūtų patyrusi kaip sąnaudas, jei nebūtų buvę tokių susitarimų. Estijos pelno mokesčio įstatymo 84 str.¹³⁸ yra įtvirtinta antivengiminė norma kovai su mokesčių piktnaudžiavimu, kurioje taip įtvirtinama nuostata, kad sandoris, nustačius mokesčių vengimo požymius, bus apmokestinamas pagal savo turinį. Palyginus Estijos pelno mokesčio įstatymo 84 str. su direktyvos 6 str., šios normos yra gana panašios, grindžiamos ekonomine sandorio ar akto realybe, o mokestinė prievolė turėtų būti apskaičiuojama pagal nacionalinius teisės aktus. Vėlgi, šiuo atveju, nustatant apsimestinius, mokestinės naudos siekiančius sandorius pagal Estijos pelno

¹³⁶ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.orbitax.com/news/archive.php/Estonia-Implements-EU-Anti-Tax-35389>>

¹³⁷ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.pwc.com/ee/et/publications/DoingBusinessinEstonia/Doing%20Business%202018.pdf>>.

¹³⁸ Income Tax Act. *RT I*, 1999, Nr. 101, 903.

mokesčio įstatymo 84 str., yra vadovaujamosi nacionaline teismų praktika. Estijos Aukščiausiasis teismas yra išaiškinęs, jog nustatant mokestinės naudos siekiantį sandorį svarbu atkreipti dėmesį į tai, ar akcijų, turto, ar nematerialių teisių perleidimai buvo atlikti siekiant išvengti pelno mokesčio mokėjimo.¹³⁹ Aukščiausiojo Teismo nuomone, tokio tikslo nustatymas ne visada grindžiamas subjektyviomis mokesčių mokėtojo priežastimis, nes tokių priežasčių dažnai neįmanoma nustatyti, priešingai, faktinės aplinkybės turi nulemti pajamų mokesčio vengimą - subjektyvus tikslas išvengti mokestis turi būti matomas iš faktinių aplinkybių.¹⁴⁰ Taigi, mokesčių vengimo nustatymas ir antivengiminės normos taikymo atvejai labai priklauso nuo faktinių bylos aplinkybių ir dažniausiai praktikoje būna skirtingi.

Kalbant apie palūkanas, kas aktualu analizuojant holdingus, pažymėtina, jog palūkanos, kurias Estijos kontroliuojančioji bendrovė moka savo patronuojančiai bendrovei nerezidentei, neapmokestinamos, jei palūkanų norma atitinka rinkos vertę.¹⁴¹ Tuo atveju, kai palūkanų norma viršija paskolos sumą, pelno mokesčiu apmokestinama tik viršyta suma. Todėl daugelis tarptautinių kompanijų finansuoja savo verslą Estijoje per paskolas, o ne per kapitalo įnašus į akcinį kapitalą. Toks reguliavimas vyravo iki 2018 m., kai holdingai galėjo teikti ar gauti paskolas ir mokėti palūkanas be jokių neigiamų padarinių. Šiam neproporcingam santykiui sureguliuoti buvo įvestas holdingui teikiamų paskolų apmokestinimas 20 proc. pelno mokesčio tarifu, tokiu būdu priverčiant bendrovės paskirstyti pelną išmokant dividendus, o ne suteikiant paskolas ir išvengiant pelno mokesčio mokėjimo, kas iki tol buvo paplitę.

Skiriamasis Estijos pelno mokesčio sistemos pobūdis yra pajamų apmokestinimas tik paskirstant pelną. Pagal direktyvos 11 str. 4 d. Estija neturėtų suteikti mokesčių mokėtojams teisės atidėti mokesčio, susijusio su turto ar piniginių lėšų perdavimu sumokėjimą, įskaitant grynujų pinigų iš Estijoje esančios nuolatinės buveinės į pagrindinę buveinę. arba kita nuolatinė buveinė kitoje valstybėje narėje ar trečiojoje šalyje, kuri yra susitarimo šalis.¹⁴² Priešingai, Estija šiuos pervedimus turėtų traktuoti kaip pelno paskirstymą ir apmokestinti juos pagal tai. Taigi turto, paimto iš nuolatinės nerezidento buveinės apmokestinimas neturėtų būti atidėtas. Tokios piniginės operacijos pagal

¹³⁹ LOHVANSUU, I. Anti-Tax Avoidance Directive and its impacts on the regulations of Finland, Estonia and Ireland. *Talinn University of technology*. 2017, p. 43.

¹⁴⁰ 3-3-1-57-08, Riigikohtu halduskolleegiumi 6. Novembri 2008. A kohtuotsus Madis Kaalu kaebuses Maksu ja Tolliameti Põhja maksu- ja tollikeskuse 11. mai 2007. a maksuotsuse nr 12-5/292 tühistamiseks. 2008, p. 138.

¹⁴¹ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.roedl.net/fileadmin/user_upload/Roedl_Estonia/misc/Treasury_Company_in_Estonia.pdf>.

¹⁴² LOHVANSUU, I. Anti-Tax Avoidance Directive and its impacts on the regulations of Finland, Estonia and Ireland. *Talinn University of technology*. 2017, p. 49.

direktyvą pajamų laikomos pelno paskirstymu ir turi būti apmokestinamos. Antivengiminė norma netaikoma tik ta apimtimi, kai yra komercinės priežastys, atspindinčios būtinas ir tinkamas tokios veiklos ekonomines priežastis pagal turinį.¹⁴³

3.2. Latvijos valstybės praktika holdingų apmokestinime

Latvija turi daug privalumų holdingų veiklai: gana palanki Latvijos geografinė padėtis suteikia galimybę bendradarbiauti su Europos sąjunga, Rusija; pažangi transporto ir telekomunikacijų infrastruktūra; palankus investavimo klimatas; rusų ir anglų kalbų populiarumas Latvijoje; Europos sąjungos jurisdikcija ir euras kaip nacionalinė valiuta; pigių aukštos kvalifikacijos specialistų pasiūla; pažangus bankų sektorius; pigių ūkių organizacijos registracija ir valdymas. Atsižvelgus į tai, Latvijoje egzistuoja gan palankus mokesčių režimas tarptautiniam akcijų paketui, finansų kompanijoms ir intelektinę nuosavybę turinčioms įmonėms. Dėl Europos sąjungos jurisdikcijos palankios kontroliuojančiosioms bendrovėms, yra suteikta alternatyva vystyti tarptautines įmones ir kapitalo judėjimą. Latvija taip pat pasirašė DAIS su daugiau nei 50 šalių, įskaitant Rusiją, Baltarusiją, Ukrainą, Jungtinę Karalystę, JAV.¹⁴⁴

Manytina, jog Latvija 2013 m. sausio 1 d. priimdama pelno mokesčio įstatymo pakeitimą pradėjo kurti palankų mokesčių režimą holdingų steigimui ir siekia pritraukti užsienio investicijas. Latvijoje buvo numatyta neapmokestinti: pajamų iš dukterinių įmonių akcijų pardavimo; antrą kartą dividendų iš dukterinių įmonių; už paskolas sumokėtų palūkanų; mokėjimų už intelektinę nuosavybę, išskyrus ofšorines įmones. Pavyzdžiui, Latvijos pelno mokesčio įstatymo 13 str. numatyta, jog dukterinių įmonių akcijų pardavimo metu pelno mokestis nėra taikomas, su sąlyga, jog holdingas akcijas valdo ne trumpiau nei 36 mėn., lengvata nebus taikoma tik tuo atveju, jei pagrindinis mokesčių mokėtojo įsteigimo tikslas yra gauti mokesčių naudos.¹⁴⁵

Vadovaujantis Latvijos pelno mokesčio įstatymo 4 str., dividendų paskirstymu laikoma ne tik tiesiogiai išmokami dividendai, bet ir vadinamieji sąlyginiai dividendai: įstatinio kapitalo mažinimas, įstatinio kapitalo likvidavimas (įmonės likvidavimo atveju), turto perleidimo sandoriai, jei padidėja turo vertė.¹⁴⁶

¹⁴³ LOHVANSUU, I. Anti-Tax Avoidance Directive and its impacts on the regulations of Finland, Estonia and Ireland. *Talinn University of technology*. 2017, p. 49.

¹⁴⁴ *Ibid.*

¹⁴⁵ [interaktyvus]. [Žiūrėta 2019 m. rugsėjo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://likumi.lv/ta/id/292700>>.

¹⁴⁶ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2017, Nr. 2017/156.2.

Pagal šiai dienai galiojošā Latvijas pelno mokesāio īstatymā, Latvijojē nustatytas 20 proc. pelno mokesāio tarifas, kuris taikomas ir dividendams. Vyraujā pajamū apmokestinimas prie šaltinio, numatantis, jog dukterinēs īmonēs īsmokētini dividendai apmokestinami toje valstybējē kur īsikūrusi dukterinē īmonē ir gaunamos pajamos. Tarkime, dukterinē īmonē veiklā vykdo Prancūzijojē, o holdingas īsteigtas Latvijojē, vadinasi, pagal minētā reguliavimā, Latvijas īmonēs gaunami dividendai apmokestinami tik Prancūzijojē, o Latvijojē ne. Latvijas pelno mokesāio īstatymo 6 str. 1 d. numatyta, jog mokesāiū mokētojas turi teisē sumažinti ī mokestinī laikotarpī ī mokesāio bazē ītrauktū dividendū sumā tiek, kiek apmokestinamuoju laikotarpiu mokesāiū mokētojas gavo dividendus īš kito mokesāiū mokētojo, kuris yra rezidentas.¹⁴⁷ Šiame straipsnyje ītvirtinta ir pasireškia dalyvavimo īšimties taisyklē Latvijojē.

Šiuo metu nuo pelno mokesāio neapmokestinami tik dividendai, īsmokēti Europos ekonominēs erdvēs bendrovēs, o kitū valstybiū rezidentams īsmokēti dividendai yra apmokestinami pagal sudarytas DAIS. Dividendū īsmokėjimas užsienio rezidentui, kuris yra Latvijojē veikianāios dukterinēs īmonēs akcininkas īš pirmo žvilgsnio nēra labai palankus. Jei tokia īmonē īsmoka dividendus, Latvijojē turēs būti sumokētas mokestis prie šaltinio, o Rusijojē holdingui gavus šiuos dividendus, dar gali būti mokamas pelno mokestis atsižvelgiant ī šaliū sudarytā DAIS.

Nuo 2018 m. Latvijojē īsigaliojo nuostata, jog pelno mokestis mokamas tik paskirstant pelnā, o kol īmonē negauna pelno, taikomas 0 proc. mokesāio tarifas. Šis reguliavimas yra analogiškas Estijos pelno mokesāio reguliavimui, kuomet mokestiniū metū pabaigoje automatiškai neatsiranda prievolē mokēti pelno mokestī kol nēra paskirstytas pelnas. Pavyzdžiui, Latvijos īmonē per 2019 m gavo 300.000 EUR pelno, taāiau metū gale jo nepaskirsto – tol neatsiranda prievolē mokēti mokesāio. Tai naudingas reguliavimas īmonēs, kurios šias lēšas nori naudoti savo apyvartoje ir investuoti ī tolimesnī veiklos vystymā. Po šiū pasikeitimū Latvijojē taikomas 20 proc. pelno mokesāio tarifas nuo gaunamū dividendū. Taāiau šis tarifas mokamas pagal tam tikrā taisyklē – dividendū suma yra dalinama īš 80 ir dauginama īš 20 ir tokiu būdu nustatomas mokētinas 20 proc. pelno mokesāio dydis.

Latvijos īstatymas neriboja īmonēs finansavimo paskolos būdu, īšskyrus plonos kapitalizacijos taisyklē, taip pat, īstatymas apriboja grynujū pinigū paēmimā īš īmonēs paskolos būdu. Plonos kapitalizacijos taisyklē palūkanoms Latvijojē taikoma tada, kai nustatoma, jog paskolos ir nuosavybēs santykis viršija 4: 1 arba sumokētū palūkanū suma

¹⁴⁷ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2017, Nr. 2017/156.2.

viršija 3 mln. EUR ir 30% EBITDA (pelno prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą, amortizaciją). Minimais atvejais palūkanų mokėjimas laikomas pelno paskirstymu ir apmokestinamas 20 proc. mokesčio tarifu. Plonos kapitalizacijos taisyklės netaikomos paskoloms, gautoms iš kredito įstaigų, kurios yra Europos sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybės arba šalies, su kuria Latvija yra sudariusi DAIS.¹⁴⁸

Vertinant pelno mokestinę sistemą, Estija daugelį metų iš eilės buvo konkurencingiausia tarp Baltijos šalių. Remiantis oficialiais tiesioginių užsienio investicijų į bendrovių akcinį kapitalą duomenimis, nuo 1991 m. iki 2012 m., Baltijos valstybių lyderė buvo Estija.¹⁴⁹ Estija neatsilieka nuo Skandinavijos valstybių bei turėdama palankią mokestinę sistemą skatina šalyje užsienio investicijas ir holdingų steigimą. Lietuva šiuo aspektu taip pat neatsilieka dėl tinkamai įgyvendinamų Europos sąjungos reikalavimų. Apskritai, holdingo bendrovės steigimo patrauklumui įtakos turi trys veiksniai: pirmasis – dėl valstybės sudarytų DAIS, antrasis – dėl valstybės galimybės atleisti nuo mokesčio mokėjimo ir dvigubo apmokestinimo, trečiasis – dėl palankaus nacionalinio mokestinio reguliavimo. Valstybių sudarytos DAIS iš esmės yra svarbu, nes ne ES lygmenyje, holdingų mokesčiai yra sureguliuoti DAIS. Taip pat, įsteigus tarptautinę holdingo bendrovę yra svarbu, jog būtų nustatytas palankus dividendų išmokėjimo režimas, jog išmokami dividendai nebūtų apmokestinami du kartus atskirose valstybėse. Nacionalinis mokestis reguliavimas daugiausiai įtakos turi dėl nustatyto pelno mokesčio tarifo bei taikomų lengvatų, atleidimo nuo pelno mokesčio mokėjimo galimybių.

Nors tiesioginių mokesčių reguliavimas yra perduotas valstybėms, tačiau jos vis tiek privalo vadovautis Europos sąjungos principais. Nepaisant to, kadangi valstybės narės vis dar turi gana plačius įgaliojimus kontroliuoti kovos su mokesčių vengimu priemones, yra lengviau kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, reguliuojant valstybės pagalbą per įstatymų normas. Tačiau, kita vertus, Baltijos valstybėms esant Europos sąjungos valstybėms narėms, pelno mokesčio reguliavimas holdingams yra gan panašus, netoleruojant mokestinio diskriminavimo, vyraujant įsisteigimo laisvės principui, įmonių grupių ir tarptautinių įmonių grupių padėtis mokestiniu aspektu yra gana panaši.

¹⁴⁸ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.taxlink.lv/new-corporate-income-tax-in-latvia-starting-from-2018/>>.

¹⁴⁹ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.pwc.com/lv/en/news/latvia-holding-companies.html>>.

IŠVADOS

1. Holdingo atsiradimas yra siejamas su verslo plėtra ir vystymusi, holdingas suprantamas kaip įmonė, kuri turi kitos įmonės akcijų daugumą bei teisę dalyvauti kitos įmonės valdyme, pačiam holdingui vykdant ūkinę komercinę veiklą arba apsiribojant dukterinės įmonės valdymo bei priežiūros funkcija, akcijų laikymu, apsaugant verslo vienetų turtą nuo nuostolių, ekonomine ir teisine nepriklausomybe. Holdingo kompanijų paplitimas tarptautiniu mastu parodo tai, kad įmonės ieško palankiausios verslo aplinkos vystyti verslą, ką lemia ir nacionalinė mokestinė sistema.
2. Pagal direktyvos Nr. 2011/96/ES nuostatas, kuriomis remiantis PMĮ įtvirtinta „dalyvavimo išimties“ taisyklė, buvo piktnaudžiaujama išvengiant pelno mokesčio mokėjimo už holdingo bendrovės paskirstytus dividendus. Pažymėtina, jog vien tik mokesčių mokėtojai palankaus sandorio sudarymas negali būti vertinamas kaip piktnaudžiavimas, tačiau turi būti vertinamos jo veiksmų visos aplinkybės. To pasėkoje buvo priimtas PMĮ pakeitimas, įtvirtinant PMĮ 32 str. 6 d., kurios taikymas yra "griežtesnis" nei turinio viršenybės prieš formą principas: ši norma gali būti taikoma net ir tuo atveju, jei vienetas ar jų grupė iš konkrečių ūkinių operacijų turi ekonominės naudos, tačiau šalia jos iš esmės vyraujantis elementas yra mokestinė nauda.
3. Pasinaudojus holdingo bendrovėms teikiama mokestine lengvata, yra sukuriami „dirbtiniai dariniai“ – dirbtiniai holdingai, įsteigti su siekiu sumažinti mokėtiną pelno mokestį. Kovai su mokestiniu piktnaudžiavimu yra sukurta ne viena kovos priemonė, kuri padeda atpažinti hibridinius darinius ir tuo pačiu užkerta kelią neteisėtai pasinaudoti mokestine lengvata. Mokesčių administratoriaus taikomos priemonės identifikuoja apsimestinius darinius, nustatydami keletą formalių apsimestinio darinio požymių, neturi užkirsti kelio holdingo bendrovei pasinaudoti mokestine lengvata. Remiantis ESTT praktika, vien tik formaliai atitinkant įstatyme nurodytoms sąlygoms dėl hibridinio darinio egzistavimo, negali savaime reikšti sukčiavimo arba piktnaudžiavimo buvimo. Kiekvienu atveju, holdingo įmonė ar įmonių grupė, jos veikla turi būti išanalizuotos individualiai ir tik tokiu būdu gali būti nustatyta mokestinė nauda pagal motininių – dukterinių įmonių direktyvą.
4. Baltijos valstybių pelno mokesčio taikoma holdingams apmokestinimo bazė šiuo metu iš esmės skiriasi, kadangi Latvijoje ir Estijoje pelno mokestis yra mokamas

tik atlikus pelno paskirstymą, tuo tarpu Lietuvoje pelno mokestis mokamas nuo vienetų apmokestinamojo pelno.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai

1. 2013 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prejudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 Tekstas svarbus EEE. OJ L 176, 27.6.2013.
2. 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtoji Tarybos direktyva grindžiama Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu, dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių. OL L 222.1978.
3. 2003 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva Nr. 2003/49/EB dėl bendros apmokestinimo sistemos, taikomos palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimams tarp skirtingų valstybių narių asocijuotų bendrovių. OJ L 157, 26.6.2003 .
4. 2011 m. lapkričio 30 d. Tarybos direktyva Nr. 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. OJ L 345, 29.12.2011.
5. 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyva Nr. 2014/86/ES, kuria iš dalies keičiama direktyva 2011/96/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. 2014, OJ L 219, 25.7.
6. 2015 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva Nr. 2015/121/ES dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. OL L 21/1 2015 1 28.
7. 2016 m. liepos 12 d. Tarybos direktyva Nr. 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės. OJ L 193, 19.7.
8. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 110-3992.
9. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.
10. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 73-3085.

11. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 63-2243.
12. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
13. Income Tax Act. *RT I*, 1999, Nr. 101, 903.
14. Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2017, Nr. 2017/156.2.

Specialioji literatūra

15. M. LAKEHA. Dictionnaire d'économie contemporaine et des principaux faits politiques et sociaux. 3 édition. *Vuibert*. Paris. 2002. p. 56.
16. UMBRASAS, A. Motininė įmonė ir dukterinė įmonė: nuo žodynų iki teisės aktų. *Terminologija*. Lietuvių kalbos institutas, 2014, p. 97–100.
17. ABIŠALA, A., KVEDERAVIČIUS J. Verslo sujungimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. 2000, Nr. ISSN 1393-1142, p. 8-10.
18. ENDRIJAITIS, M. Naujasis dividendų apmokestinimas kovojant prieš mokesčių vengimą. *VMI prie LR FM*. 2016, p. 1–12.
19. Europos sąjungos teisingumo teismas. *Svarbūs Europos sąjungos Teisingumo teismo praktikos aspektai (2004 -2014)*. Europos sąjunga, 2015, p. 6 –89.
20. KANTŠUKOV M., SANDER, P. A lesson in valuation from Estonia: the difference between the fundamental value of equity under distributed and traditional profit taxation systems. *Verslas: teorija ir praktika*. Nr. ISSN 1648-0627. 2018, p. 146–156.
21. LABUTIENĖ E. S. *Koncernų steigimas ir valdymo organizavimas*. Lietuvos informatikos institutas, 1996. Vilnius. p. 5.
22. LEKAVIČIUS V., GALINIS A. Pelno mokesčio konvergencijos procesai Europos sąjungos valstybėse. *Ekonomika* 2009, Nr. 14, p. 5-90.
23. SNITKIENĖ K., SENKUS K., BUDRIONYTĖ R. Pelno mokesčio surinkimą lemiantys veiksniai: Baltijos šalių analizė. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 2018, Nr. ISSN 2538-8762. p. 98–110.
24. STAČIOKAS, R. Lietuva ir Europos sąjunga: mokesčių harmonizavimas. *Ekonomika*. 2003, Nr. 63, p. 58–65.

25. STALIŪNIENĖ J, D. Dividendų apmokestinimo ir atsispindėjimo apskaitoje analizė. *Inžinerinė ekonomika*. 2001, Nr. 1 (21), p. 54- 58.
26. STEPONAVIČIENĖ, I. Kovos su tiesioginių mokesčių vengimu taisyklių harmonizavimas ES ir jo įtaka nacionalinėms kovos su mokesčiniu piktnaudžiavimu taisyklėms. *Jurisprudencija*. 2018, Nr. 25(2), p. 498–526.
27. VAŠKELAITIS V., MARTIŠIŪTĖ, V. Dividendai ir jų mokėjimas: teisinis vertinimas. *Teisė*. 2010, Nr. 76, p. 8-18.
28. VĖGĖLĖ, I. Įmonių steigimosi teisė Europos Teisingumo teismo sprendimuose. *Jurisprudencija*. 2005, Nr. 72(64), p. 11-18.
29. LOHVANSUU, I. Anti-Tax Avoidance Directive and its impacts on the regulations of Finland, Estonia and Ireland. *Talinn University of technology*. 2017, p. 43.
30. ŠOPYTĖ, A. *Holdingo bendrovių apmokestinimas Europos sąjungoje*. Magistro darbas. Vilniaus universitetas, 2008, p. 7-38.
31. VAITKŪNAS M. Pelnų apmokestinimas Lietuvoje ir Europos sąjungoje. Magistro darbas. 2010, Vilniaus universitetas, p. 31-50.

Elektroniniai dokumentai:

32. Asociacija “Investors Forum“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://investorsforum.lt/wp-content/uploads/2017/07/2017-06-30-IF-ra%20tas-VMI-c4%20971-holdingo-bendrovi%20b3.pdf>>.
33. BLOOMENTHAL, A. Holding company. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 1d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.investopedia.com/terms/h/holdingcompany.asp>>.
34. Europos semestro teminės informacijos suvestinė. Agresyvaus mokesčių planavimo pažabojimas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_curbing-aggressive-tax-planning_lt.pdf>.
35. GASS, M. What you should consider when setting up a Holding Company 2019. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://flagtheory.com/holding-company/>>.

36. GRUODIS, P. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mzinios.lt/lt/20180116/straipsniai/rasome_mokesciu_zinios/europos_sajungos_teisingumo_teismas_suformavo_reiksminga_praktika_del_valstybiu_nariu_taikomu_apribojimu_dividendu_neapmokestinimui.html>.
37. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.grantthornton.lt/izvalgos/teises-ir-mokesciu-naujienos-nr-37/>>.
38. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.companyincorporationestonia.com/holding-company-in-estonia>
39. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. liepos 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.estoniancompanyregistration.com/taxation-of-dividends-in-estonia>>.
40. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.companyincorporationestonia.com/holding-company-in-estonia>>.
41. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.emta.ee/eng/business-client/income-expenses-supply-profits/taxation-income-non-residents>>.
42. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.emta.ee/eng/business-client/income-expenses-supply-profits/taxation-income-non-residents>>.
43. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.orbitax.com/news/archive.php/Estonia-Implements-EU-Anti-Tax-35389>>.
44. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.pwc.com/ee/et/publications/DoingBusinessinEstonia/Doing%20Business%202018.pdf>>.
45. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.roedl.net/fileadmin/user_upload/Roedl_Estonia/misc/Treasury_Company_in_Estonia.pdf>.
46. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.baltic-course.com/eng/legal_counsel/?doc=139533>.
47. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://likumi.lv/ta/id/292700>>.
48. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.taxlink.lv/new-corporate-income-tax-in-latvia-starting-from-2018/>>.

49. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 1 d.]. Prieiga per internetą:
<<https://www.pwc.com/lv/en/news/latvia-holding-companies.html>>.

Teismų praktika

50. Europos Teisingumo Teismo 2001-09-27 sprendimas byloje C-16/00, *Cibo Participations SA vs. Directeur régional des impôts*. 2001, ECR I-6663
51. Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimas bylose C-504/16 *Traxx Investments NV* ir C-613/16 *Juhler Holding A/S vs Bundeszentralamt für Steuern*. 2017, ECLI:EU:C:2017:1009.
52. Europos sąjungos Teisingumo teismo 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimas *Eqiom ir Enka, C-6/16*. 2017, EU:C:2017:641.
53. Europos sąjungos Teisingumo teismo 2019 m. vasario 26 d. sprendimas bylose C-115/16, *N Luxembourg, C-118/16, X Denmark, C-119/16, C-Denmark I, C-299/16, Z Denmark*.
54. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. lapkričio 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų pakeitimo įstatymo 6 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 96-3042.
55. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas “Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 181-6708.
56. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. EA-109-968/2019.
57. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-517-442/2017.
58. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-835-556/2016.
59. 3-3-1-57-08, Riigikohtu halduskolleegiumi 6. Novembri 2008. A kohtuotsus Madis Kaalu kaebuses Maksu ja Tolliameti Põhja maksu- ja tollikeskuse 11. mai 2007. a maksuotsuse nr 12-5/292 tühistamiseks.

SANTRAUKA

Darbe yra analizuojamas holdingo bendrovių paskirstytojo pelno apmokestinimas Lietuvoje ir tarptautiniu mastu. Europos sąjungoje vyraujant laisvam asmenų, paslaugų, kapitalo judėjimui, holdingo bendrovės stiegimas per pastaruosius dešimtmečius ypač palengvino didelių verslo subjektų veiklą. Holdingo bendrovė turi nemažai privalumų, kurie leidžia sukcentruoti įmonės finansinius ir žmogiškuosius išteklius, pagerinant veiklos efektyvumą. Pažymėtina ir tai, jog nors holdingo pobūdis palengvina įmonių veiklą tarptautiniu mastu, tačiau šioje vietoje taip pat atsiranda ir dvigubo įmonių gaunamo pelno apmokestinimo rizika. Šiai rizikai panaikinti tarptautiniu lygmeniu yra įtvirtinta nemažai nuostatų, kurių dėka yra sureguliuotas holdingo apmokestinimas pelno mokesčiu, išvengiant pelno mokesčio mokėjimo du kartus skirtingose valstybėse, kaip pagrindinį kriterijų nurodant paskirstytojo pelno apmokestinimą šaltinio valstybėje. Pagal holdingų veiklos principus, ESTT yra išaiškines, jog holdingų rezidentų ir holdingų nerezydentų padėtis negali būti diferencijuojama, jiems turi būti taikomos tos pačios lengvatos kaip ir holdingams, kurie yra valstybės nerezidentai pagal Europos sąjungos mastu pripažintą įsteigimo laisvės principą. Esant Europos mastu sureguliuotam apmokestinimui ir taikant valstybių tarpusavyje sudarytais DAIS, atsiranda palanki mokestinė terpė piktnaudžiavimui suteikiamomis lengvatomis holdingams. Apsimestiniai dariniai, sukurti siekiant gauti mokestinės naudos yra paplitę, tačiau šiai dienai yra sutelkiamos kovos priemonės hibridinių darinių neutralizavimui, visų pirma, taikant jų atpažinimo ir identifikavimo kriterijus. Antivengiminės taisyklės taikymas, kada yra nustatomi mokestinio piktnaudžiavimo atvejai, neleidžiant apsimestiniams dariniams pasinaudoti motininių dukterinių įmonių direktyvos teikiamomis lengvatomis turi būti pagrįstas išanalizavus visas holdingo veiklos faktines aplinkybes ir esant pagrįstam įsitikinimui pripažinti holdingą įsteigtą vien tik su tikslu siekti komercinės ir mokestinės naudos.

SUMMARY

The thesis analyzes the income taxation of holding in Lithuania and internationally. With the free movement of persons, services and capital in the European Union, the establishment of a holding company has greatly facilitated the activities of large businesses in recent decades. Holding company has a number of advantages that allow it to focus financial and human resources on improving operational efficiency. Holding makes it easier for companies to operate internationally, but there is also the risk of double taxation of corporate profits. To counteract this risk, a number of provisions have been introduced at international level to regulate corporation tax on holding companies, avoiding the payment of corporation tax twice in different countries, with tax on profits distributed at source as the main criterion. In line with the principles of holding companies, the European Court of Justice has made it clear that resident and non-resident holdings should not be treated differently and be accorded the same treatment as non-resident holdings under the principle of freedom of establishment recognized at European Union level. European-level taxation and the application of cross-border, a convention for the prevention of double taxation create a favorable tax environment for the abuse of the advantages granted to holdings. Impersonations created for tax benefits are widespread, but today, countermeasures to neutralize hybrid derivatives are being focused, primarily through their recognition and identification criteria. The application of the anti-avoidance rule when taxing abuses are ruled out, denying impediments to the benefits of the Parent-Subsidiary Directive, must be based on an analysis of all the facts of the holding business and with reasonable conviction to recognize the holding established solely for commercial and tax gain.